güneydoğu öyküleri

BEKİR YILDIZ

kara vagon

Milliyet
YAYINLARI

bekir yıldız KAÇAKÇI ŞAHAN/KARA VAGON güneydoğu öyküleri

MİLLİYET YAYIN A.Ş. YAYINLARI
TÜRK YAZARLARI / 34

Yayın hakkı: Bekir Yıldız
Türkiye'de yayın hakkı: Milliyet Yayın A.Ş.

Milliyet Yayınları'nda birinci baskı: Eylül 1979
Dizgi / Baskı: Kent Basımevi

BEKİR YILDIZ

GÜNEYDOĞU ÖYKÜLERİ

SEKİZİNCİ BEBE

Atiye Bacı yorulmuştu. Başını kaldırıp güneşe baktı. Tam tepesindeydi. Çapayı toprağm ağzma çakıp, çardağa geldi. Atiye Bacı hep böyle bırakırdı çapayı. Toprağın yüzüne atmazdı.

Yirmi beş yaşına ulaşıyordu. On iki yıldan beri evliydi. Çocukların ardı-arkası kesilmiyor ve o, şu toprağın üzerinde, hep gebe dolaşıyordu. Gündüzleri toprağı, yarıp, içine tohumları salıyor, geceleri de kocası, kendisini döllüyordu. Toprak hem dayanıklı, hem nazlıydı... İnsanlar bütün gün içini dışına çıkarıyor, ama o, «gık» demiyordu. Ne zaman ki ayaklar altında ezilerek horlanıyor, işte o zaman toprak, kendisini naza çekip kısırlaşıyordu. Oysa Atiye Bacı böyle miydi ya?.. Bir yandan toprak onu kendisine köle etmiş, bir yandan da kocası ve çocukları... Her yıl saçlarının telleri eksiliyor, dişleri çürüyor, bedenine yorgunluğun çizgileri gömülüyordu. Naz niyaz edemeden de, kocası her akşam üstüne çıkıyor, doğanın gevşettiği bedenini, eziyordu altında...

Atiye Bacı çardağın ağzında, çevresine bakındı... Görünürde kimsecikler yoktu... Kendisine azık getirecek kızı bile, henüz ilerdeki yolun çatısında görünmüyordu. Evdeki çocukları akima geldi... Kızlı oğlanlı, küçüklü - büyüklü çocuklar... Ağanın tarlasında çalışan kocasıyla, iki oğlu da bu saatte, bir gölgeliğe sığınmış olmalıydılar...

Atiye Bacı çardaktan çıkıp az ötedeki dereye indi. Söğüt ağacının cılız, gevrek dalından bir yaprak kopardı... Ağzına götürüp çiğnedi... Buruk bir lezzet dudaklarına yayıldı. Aklına Zemzem Bacı'nın dedikleri geldi: «Uşakların ardını almazsan, bir orduya sahip olacağsan kız...»

Atiye Bacı gebeydi... Yedi çocuk üstüne gebe olmak... Dereden pençe pençe su alıp yüzüne çarptı. Ferahlamıştı biraz. Bu sıra kulağına bir ses ulaştı:

— Aney... Kız aney...

Atiye Bacı'nın kızıydı bu. Toparlanıp çardağa yöneldi. Kızcağız elindeki azık torbasını yere yaydı. Ekmek, peynir ve domates... Atiye Bacı yiyeceklere el atmadan, kızına sordu:

— Uşaklar nasıl?

— Eyi aney. Hasso'nun, Hüsso'nun, Abo'nun karnını doyurmuşam, meydana salmışam.

— Ya Fato?

— He... Uy aney... Fato heç gözüme çalınmadı...

— Yere giresin! Bösböyük olmuşsan, daha uşaklara sahip çıkamıysan! Fato gözüyden, nasıl ırak kalırmış?

— Ne bilem ha aney... Zahar yatıydır... Hangi biriyle baş edim?

— Suratıy bata... «Zahar yatıymış.» Di kaç... Hele bak, essahtan beşikte mi? Ben senin yaşındayken, obanın en yavuz kızıydım.

— Ne huylanısan ha? Bu sıcakta salma beni... Daha bedenimin lâvı sönmedi. Biraz soluklanım... Kendime gelim...

— Kıza... Fato senin bacıy değil mi? Heç meraklan mısan mı?

— Eee... Gidiyem işte.

— Di... Yekin... Göziyi yassılama...

— Off.. Allah canımı alsın...

Kızcağız çardağın gölgesinden çıkıp, güneşin kavurduğu çıplaklığa kendisini bıraktı. Ve ardından Atiye Bacı, kızının getirdiklerini yemeğe koyuldu. Lokmalar boğazında sıralandı. Kaymadı, düşmedi aşağıya. Aklı Fato'sundaydı. Aklı Hasso'sunda, Hüsso'sunda, Ayşo'sunda, Abo'sundaydı. Toprağı terkedip çocuklarına koşmak istedi. Fakat toprak sanki elini kaldırıp: «Ekmek» diye duralattı kadını. Ya çocuklarıyla bir arada olmak, onlara sadece kuru bir sevgi vermek, ya da onlardan uzak kalıp, topraktan söküp alabildiğini, çocuklarına ulaştırmak...

Az sonra Atiye Bacı, çardaktan çıkıp çapasına yapıştı. Toprağı alt - üst etmeğe başladı. Bu arada her eğilip kalktıkça midesi ağzına geliyordu. Atiye Bacı: «Aş eriyem zahar» diye kendi kendine konuştu. Ve durup, toprağa imrenerek baktı. Onun böyle hastalıkları yoktu. O, tohumu kapıyor, sonra üzeri örtülünce derin bir uykuya dalıyor-

du. Uyurken karnına dolanlar çıkıyor, toplanıp gidiyordu. Ve bütün bu olup bitenlerden onun haberi olmuyordu. Atiye Bacı da toprak gibi güçlü olmak istiyordu. Aslında Atiye Bacı'nın döllenmesi topraktan farksızdı. Onu ayıran biricik şey, döllendikten sonra bedeninin zehirlenip sarsılmasıydı...

Kadıncağız birdenbire toprağın baş aşağı olduğunu sandı. Ayakları gökyüzüne değecekti nerdeyse. Başı dönüyor ve dünya ters-yüz oluyordu. Çöktü yere...

Atiye Bacı çardağa kendisini zor getirdi. Uzaklara baktı. Gözüne hiç bir insan şekli düşmedi. Aklına yeniden Zemzem Bacı'nın sözleri geldi: «Uşakların ardını almazsan, bir orduya sahip olacağsan!»

Ve Zemzem Bacı, ona bu işin yolunu da öğretmişti. Birdenbire kararını verdi: İki aylık çocuğunu, karnından söküp atacaktı.

Çardaktan çıkıp dereye indi. Söğüt ağacından bir dal kopardı. Yapraklarını yoldu. Tekrar çardağa dönüp, bir köşeye oturdu. Uçkurunu çözdü.

Zemzem Bacı'nın öğrettiklerini uyguladı... Söğüt dalını donundan geçirip, içerdeki bebeğin, bedenine dürttü.

Kocasının saldığı döl, ruhlanıp kanlanmıştı. Atiye Bacı bu oluşumu bünyesinde deşti. Ve önüne su gibi kan akmaya başladı. Kadının çığlıkları, toprak ananın üzerinde kayıp uzaklarda ufalandı..

Kadın kendinden habersiz kaldı.

Dakikalar bir saatlik zamana ulaşmadan, Atiye Bacı'nın kızı, kucağında Fato'yla çardağa girdi. Anasını, yerde baygın görünce bir süre şaşırıp kaldı. Sonra yanına gelip silkeledi:

— Aney kalk... Bak siye Fato'yu getirmişem.

Atiye Bacı hafifçe kıpırdandı. Kelimeler dudakları arasında ezildi:

— Tez... Babayı çağıır!

Kız, çardaktan çıkıp, babasının çalıştığı tarlaya doğru koştu.

Fato, emekliye emekliye anasının yanma sokuldu. Küçücük elleriyle, kadıncağızın yüzünü sıvazladı. Sonra tere batmış saçlarını çekti. Atiye Bacı, gözlerini hafifçe aralıyabildi. Fato'yu başucunda gördü. Toprağın geliştirdiği ve sertleştirdiği ellerini, Fato'suna değdirdi. Üst yanında, her şeyini verebileceği yavrusu bulunuyor, alt bölümünde de, öldürdüğü bebe kanlanıp akıyordu.

Atiye Bacı'yı kocası kucaklayıp eşeğin üzerine oturttu. Sonra kızgınlığını kustu:

— Ne poğ ayakladıy ulan? Her yanıy kana kesmiş?

Kadın başını çevirip adama bakamadı. Gözleri yuvasında ağırlaşmıştı. Bakışları hep önündeki toprağa düşüyordu:

— Kırk yılda bir hastalanmışam ha!.. Eşeği dehle... Apar beni tez!...

Adam eşeği dehledi...

Fakat Atiye Bacı'nın bacakları iyiden iyi ay-

rılmış, boşluğu bulan kan, semerin üzerine yayılmağa başlamıştı...

Sallandı. Kanı çekilen eli, yulara sahip çıkamadı. Gevşeyip kaydı. Sonra tüm bedeninde canlılık lifleri koptu. Semere boşalan kanın üzerinden, aşağıya kaydı. Başı birkaç günden beri çapaladığı toprağa battı...

Ve bu arda Fato, çardağın içine boşalan kardeşinin kanına, elindeki çöple çizikler çiziyordu...

DAVUD İLE SEDEF

Sedef'in bakışları, önüne dikilen dağları aşıp ötelere ulaşamadı. Ama aklı, her şeyi silip tâ babaocağına vardı. Bu kez gönlü hasretle daha çok çalkalandı. Dayanamayıp kocasına derdini açtı:

— Ağam be, dedi. Beni gelin aldığın evime aparsana.

Davud, çelimsiz bedenine uymıyan tok bir sesle Sedef'e çıkıştı:

— Şunun şurasında daha bir yıl olmadı kız. Obana bunca düşkündün de, ayağını kırıp, babayın evinde otursaydın ya...

Sedef, başörtüsünün altından taşan sarı, örgülü saçlarından ince bir tutam alıp bir süre çiğnedi. Utanması biraz hafifleyince tekrar dileğine yapıştı:

— İlk ayrılık beter emme... Bu sefer apar, sonrası kolay. İstersen bir yıl, iki yıl geçsin önüne çıkmam. Söz olsun.

Davud'un gönlü nasıl olduysa merhamete filizlendi:

— Demek bunca özledin kız? Vay canına... De

bakak, anayı mı yoksa babayı mı çok özlemişsen?

— Tüm obamı! Tayımızı da özlemişem ağam.

— Denk vurursa haftaya aparırım. Hadi sen de marifetini göster bakalım. Önce su koy... Isınsın...

Güneş henüz meydandaydı. Herkes tarlada çalışırken, onlar odalarına çekildiler.

Davud ağalığını unutup güzel sözler etti Sedef'e Fakat o, soyluluğunu unutup hemen kocasını üstüne almadı.

Ahırdan Ceylân isimli atı getirdiler. Önce Davud bindi. Hayvanın eğerinde bir martin takılıydı. Davud'un da belinde altı patlar vardı.

Davud kısa boyluydu. Davud yüzüne bakılamıyacak kadar çirkindi. Fakat Sedef, kocasınm arkasına bindiğinde, güzelliği Davud'un üzerine bulaştı sanki Ve Ceylân'ın kişnemesiyle Davud'un çirkinliği yukarıdan aşağılara döküldü.

Güneş arkada kaldı. Doğudan batıya vurdular. Vakit büyük kuşluktu. Ceylân uzun bir zaman bozkırı çiğnedi. Sonra ormana daldı.

Sedef kocasının beline yapışmıştı. Gönlünde zamanı lânetleyen bir çırpınış vardı. Sekiz on saat sonra, yıllarını geçirdiği obasına varacaktı. Fakat şu saatler neden olmalıydı? Kocası «söz, seni aparacağam» demişse, obasına çoktan uçup gitmiş olmalıydı.

Sedef aklında saatleri böylesine tüketmeye çalışırken, gökte çakan şimşekler ormanın içinde patlamağa başladı. Ve birdenbire öylesine yağmur boşaldı ki, Ceylân huysuzlanıp durdu.

Davud, atın karnını dizleriyle sıkıştırdı. Gemi çekti, bıraktı. Fakat Ceylân ürkmüştü bir kez.

Aşağı indiler. Duldalı bir yer buluncaya kadar, bir o yana, bir bu yana koşuştular. Soluklarını ciğerlerini yırtmadan, dağın oyuk bir yerine rastladılar. Bedenleri yağmurdan kurtulunca rahatlayıp çevreyi gözlerinin içine aldılar. Ceylân az ötelerindeydi. Güneş bitmiş, yağmur biraz yorulmuştu.

Sedef'in bedeni korkuyla titriyordu. O doğadan ürkmüştü.

— Şimdi ne olacak ağam? diye sordu.

Davud, her yanı saran yağmur ve yaklaşan gecenin çiğ soğukluğu içinde mırıldandı:

— Ham iş...

Davud birdenbire aklını başına topladı. Olup bitenlerin sorumlusunu buldu:

— Yere giresin, dedi. Bütün bunlar, hep senin uğursuz suratından. Bok mu vardı obanda?..

Sedef, kocasına biraz sokuldu. O, böyle zamanlarda hiç karşılık vermezdi. Bir süre öylece durdular. Ve bu sıra rahmet göğe çekildi. Her yan kısa bir sessizliğe battı. Fakat bu sessizlik uzun sürmedi. Doğada yeniden kıpırdamalar oldu. Yüklerini çekemiyen yapraklar fazla sularını toprağa akıttı. Ceylân kişnedi ve Sedef'le Davud'a dağın oyuğu dar gelmeğe başladı.

Tekrar ata bindiler. Yolculuklarının ikinci parçası karanlıkta başladı.

Ceylân'ın ayağı ara sıra ıslak zeminde kayıyor, sahiplerini, üzerinde tutabilmek için olanca kuvvetini dizlerine veriyordu.

Davud, kollarını beline dolamış, başını sırtına bırakmış olan Sedef'e sordu:

— Abamı çıkarım mı?

Sedef'in gönlü obasının sevgi ateşiyle tutuşmuştu:

— Üşümiyem, dedi. Sen Ceylân'a sahip çık... Beni unut...

Nerdeyse ormanın ucuna varıyorlardı. Buralara yağmur ulaşmamıştı. Ceylân, kuru zemin üzerinde birbaş gidiyordu.

Gece henüz ikiye bölünmemişti.

Bu sıra gözlerine, az ilerdeki ateşin şavkı doldu. Çobanın biri kocaman bir ateş yakmıştı. Ateş, Ceylân'ın hızını körletti.

Davud, kendisine sokulan karısının, üşüdüğünü çoktan beri biliyordu:

— Isınalım mı? diye sordu:

Sedef sevindi:

— He, dedi. Bir soluk...

Davud, atı o yana çevirdi. Ateşe iyice sokuldular. Attan inmeden, Davud gür sesiyle çobanı selâmladı:

— Selâmünâleyküm...

Çoban ayağa kalktı. Ve onun ayağa kalkmasıyla yanan ateş söndü sanki. Boyu uzun, yüzü erkeklerin en güzeli, yaşı gibi ince bıyığı da gençti. Davud'a tatlı bir sesle karşılık verdi:

— Ve aleykümselâm...

— Yolumuz az kaldı emme, ataşı görünce içimiz sıcağı çekti.

— Başımüstüne...

Ceylân'ın yükünü önce Davud hafifletti. Sonra Sedef aşağıya indi.

Ateşin çevresinde toplandılar. Yüzlerine vuran ışık, çobanı birdenbire yıllar öncesine uçurdu. Uğrunda türküler yaktığı, sevdasını dağlara taşlara döktüğü sevgilisi Sedef'ti bu. Çobanın bedeni sevda ateşiyle, yanan odunlar gibi çatırdadı. Fakat kendisini toparlamasını da bildi:

— Yoluyuz uzak mıdır?

Davud, başını kırmızı renkten alıp, karanlığa çevirdi:

— İki dağ arkası emmioğlu. Beş altı saat çeker.

— Demek Hömür'e?

— He...

— Gece vakti çetin olur emme... İsterseyiz kuşluk uykusuna size bir yer yapım?

Sedef itiraz etti:

— Gece mece... Oba yolunda zamanın önemi ne ki...

Davud, Sedef'in araya girmesine kızdı:

— Sen sus avrat, dedi. Buralıkda ben varam.

Sedef'in başı öne düştü. İki erkek arasında haddini aştığı için ezilip kaldı.

Çoban birkaç parça odun getirip, ateşi daha çok kabarttı. Sonra Davud'a döndü:

— Ne deyisen ağam? Emriy başımüstüne...

Davud gevşemişti. Uyumayı, şu kör karanlığın içinde yol almaktan yeğ tuttu:

— Olsun, dedi. Siye eziyet olmasın emme?

— Cayiz mi... Can kurban...

Çoban karanlığa girdi.

Sedef, kocasıyla yalnız kaldıklarını anlayınca konuştu:

— Dağ başında yatmasak olmaz mı ağam? Şunun şurasında iki dağ kaldı.

Davud ağzını zehire batırdı:

— Ulan alçak, ulan sabırsız köpek. Çeneni kilitliyecağ mısan, yoksa ayağımın altında...

Davud sözünü tamamlıyamadı. Çoban geri dönmüştü. Elindeki savanı yere yaydı. Ve sırtındaki abasını çıkarıp yaydığı savanın üzerine bıraktı:

— Dağ başında bunca ağam... Kusuruma bakmayasız...

Davud, aklını yalıyan soruyu çobana açtı:

— Sen ne yapacağsın?

— Aşağıdaki değirmene su salacağam ağam. Siz uykuyu toparlamağa bakın...

Çoban değirmene doğru yöneldi. Aklına Sedef düğümlenmişti. Söküp atamıyordu onu.

Yıllarca aşkını bile açmağa korktuğu ağasının kızı Sedef, şimdi yanan ateşin bir yanındaydı. Çoban onun kocaya vardığını duymuştu. Fakat o gönlünde beslediği, aklında canlandırdığı Sedef'ine nasıl kendisi dil döndürüp yanaşamamışsa, tüm erkeklerin de ondan uzak kalacağına, aklını yanıltmıştı. Oysa Sedef, az önce nemrudun biriyle karşısına dikilmişti.

Çoban değirmene suyu aldı. Bir süre gürleyen suyun sesini dinledi. Bu sese alışınca, aklı tekrar yukarda yanan ateşe değdi ve Sedef'in tatlı yüzü karanlık gecenin içinde, ay gibi parladı.

Birkaç kez değirmenin çevresinde dolandı. Sonra Sedef'e doğru yürüdü.

Ateşin başına geldi. Sedef'le kocasının arasında bir mavzerlik boş yer vardı. Sedef sırtüstü yatıyordu. Güzel yüzü meydandaydı. Obasına değen sevinci bu yüze bir pınar duruluğu yaymıştı.

Çoban bakışlarını Sedef'ten alıp Davud'a taşıdı. O, yan yatmıştı. Çelimsizliği abanın altından bile seziliyordu.

Çoban önce ateşin yanma oturdu. Sonra karanlığın öldürdüğü doğada canlı olarak yerde yanan ateşi ve az ötede yatan Sedef'i gördü. Ona göre Davud bile yoktu şu dağ başında. Yerinden kalktı. Tekrar Sedef'in başucuna geldi. Bu sıra Ceylân az ötede kişnedi. Karı-koca uykularının en katı dönemindelerdi. Çoban kimsenin sahip çıkmıyacağı böylesi ölü bir doğaya sığınıp Davud'un başucuna geldi ve gelmesiyle birlikte ayağının birini kaldırıp, olanca gücüyle başına vurdu. Davud uykusundan atlıyamadan bayıldı. Çoban önce Davud'un belindeki altı patları aldı ve öteye fırlattı. Bu sıra Sedef sıçradı. Az sonra kendine gelip bağırdı:

— Uy aney!.. Başımıza gelenler...

Çoban, Sedef'e kulak asmadan işine devam etti. Belinden söktüğü kuşağıyla Davud'un ellerini arkadan bağladı. Sonra Sedef'in yaşmağını çekip aldı. Kör düğümlerle ayaklarına doladı.

Bu sıra Sedef, çobanın bacaklarına yapıştı. Ağlıyordu·

— Etme, dedi. Kurbanın olam etme!..

Çoban gene dinlemedi Sedef'i. Eğilip Davud'-

un başından kavradı ve öteye sürüdü. Sonra gelip Sedef'in yanıbaşına oturdu.

Sedef'in gönlünde ölümü avuçlayan çobana karşı korku ve kin ateşi körükleniyor, öbürünün gönlünde ise, Sedef'iyle bir olmak arzusu, durmadan kabarıyordu.

Çoban, Sedef'in çıplak saçlarını okşamak için elini uzattı. Sedef fırsat vermedi buna. Kendisini az öteye attı:

— Uzak dur benden, mundar köpek!..

Çoban, Sedef'e doğru kaydı. Sesi titriyordu:

— Kaçma Sedef'im. Asıl mundar köpek, aha şu heriftir. O, seni elimden almıştır.

Çoban birdenbire Sedef'in dudaklarına yapıştı. Korkudan büzülen bu dudaklar az sonra ateşlenip şişti. Fakat Sedef, dudaklarını söküp alınca, hınçla itti onu:

— Eliyi sürme biye. Alt tarafı bir can için minnetim yoktur!..

Çobanın dudaklarında, Sedef'ten kalan lezzet tüm bedenine yayıldı ve Sedef'in direnişini ufalıyarak, altına aldı.

Sedef karşı çıkmak istedi. Sedef, karanlığın örttüğü toprağa parmaklarını batırdı. Fakat üstündeki genç bedeni, söküp atamadı. Ve öyle bir an geldi ki, Sedef, az ötedeki çelimsiz kocasını unuttu.

Birkaç kez bayılıp ayıldılar.

Bu sıra Davud, ateşten uzak kalan bedenine batan serin yelin etkisiyle ayıldı. Yerinden doğrulmak istedi. Ellerinin, ayaklarının bağlı olduğunu farketti. Başını kaldırıp öteye baktı: Boşalan

yerinde çobanı gördü. Sedef de koynundaydı. Davud, elleri ayakları bağlıyken, çobanı haklıyamıyacağını bir solukta kestirdi. Fakat o, Sedef'in koynunda yattıkça, kini azgınlaşıyordu.

Sürünerek ilerledi. Sırtını ateşe döndü. Sağ elini büzdü. Sol elini ateşin üzerine çevirdi. Çobanın kuşağı yanıncaya kadar ateşe yapıştırdığı elini çekmedi. Acıdan neredeyse sıktığı dişleri, ağzına dolacaktı.

Az sonra temiz dağ havasına, yanan insan etinin pis kokusu yayıldı.

Davud, çobanın kuşağından kurtulduğu zaman sol elinin parmakları yerinden kurtulup ateşe yapışmıştı.

Davud geriye kalan eliyle, Sedef'in yaşmağını da çözdü. Sonra usulca yerinden doğruldu. Tütsülenmiş sağ elini beline attı, altı patlar yoktu. Yere çömeldi. Usulca Ceylân'ın yanına vardı. Ceylân kişnedi. Ceylân şaha kalktı. Bu sıra Sedef'le Çoban da yerlerinden fırladılar.

Fakat Davud, şimdi yanan elinin gücünden pek fazlasına sahipti: Ceylân'ın eğerine sokulu olan mavzeri ele geçirmişti.

Hızla ateşe doğru atıldı. Bir solukta mavzeri sağ omuzuna dayayıp, yanık parmaklarının biriyle tetiğe dokundu.

Çoban ölü sandığı doğanın içinde; mermiyi yiyince, kendisine sahip çıkamadı ve ateşin yanıbaşına düştü.

Bu sıra Sedef, gönlündeki gerçek duyguları aklının ötesinde gizleyemeden bağırdı:

— Nasıl kıydın bu yiğide!.

Davud bir anda, az önce pisliğe batmış karısının alt bölümüyle beraber gönlünün de kirlenmiş olduğunu sezinledi. Karısının yanına gelmesiyle, elindeki mavzeri kafasına hınçla indirmesi bir oldu. Alaca karanlığın içinde Sedef'in örgülü saçlarına bulaşan kan görünmedi. Sedef hâlâ ayakta duruyordu. O şaşırmıştı. Davud olanca kuvvetiyle mavzeri birkaç kez daha vurdu...

Davud, Ceylân'ın yanına geldiğinde yeni bir günün ilk ışıkları, ormanın içine sızıyordu.

Davud, atı, ateşin yanına çekti. Sedef'i güçlükle atın üzerine yaydı. Sonra kendisi de bindi.

Yola ilk çıktıklarında Sedef arkasındaydı ve sevinç yüklüydü. Oysa şimdi, önünde iki kat olmuştu.

Ceylân yürüdü.

Dağ ve orman tükendiği zaman, vakit küçük kuşluktu. Güneşin dinlenmiş ışıkları her yana geçmişti. Sedef'in iki kat olmuş bedeninden sarkan ayakları ve kolları, Ceylân'ın karnına sürünüyordu.

Ve Davud'un ellerinden, güneşin söküp akıttığı kanlar, Sedef'in giysilerine damlıyordu.

Ceylân obaya vardığında vakit öğleyi bulmuştu. Davud yorgunluktan ve kollarındaki sızıdan nerdeyse tükenip, Ceylân'ın üzerinden kayacaktı. Onu ve iki kat olmuş Sedef'i görenler endişelenip çevresini aldılar. Fakat Davud, hiç konuşmuyor ve Ceylân'ı, Sedef'in babaocağına doğru sürmeğe çabalıyordu.

Onları ilk karşılayan Sedef'in babası oldu:

— Nedir bu hal?.. Kızım hasta mıdır?

Davud dudaklarını büzdü, başını iki yana hafifçe salladı. Konuşmak istemedi.

Sedef'in babası ürktü:

— Yoksa?..

Bu srada Davud aşağı indi. Eksilmiş sol eli ve kanlı giysileri, iyiden iyi belli oldu.

Bir anda oba yerinden çözüldü.

Sedef'in anası, tırnaklarını yüzüne geçirdi. Gözyaşları, bağırdıkça ağzına sızıyordu:

— Uy aman aney... Başımıza taş yağdı... Süt gelin... Vay yavrum... Başımıza taş yağdı, küller elendi...

Sedef'i bir odaya aldılar. Üzerine ak çarşaf örttüler...

Davud, olup bitenleri bir bir anlattı. Sedef'in babası, öne düşmüş başını kaldırmadan dinledi.

Uzun bir sessizlik girdi aralarma. Sonunda baba, yasını bir yana dürüp sordu:

— Söyle bakalım Davud, verdiğin başlık ne olacak?

Davud vereceği karara, ağalığının ününü denk düşürmek istedi:

— Benim ağalığımda başlığı geri almak yoktur, dedi. Bir kız isterim.

Sedef'in babası, yüreğini biçen bu karara karşı duramadı:

— Eee, dedi. Bir kız daha...

Davud yerinden kalktı. Gitmek istedi. Sedef'in babası ondan önce davranıp, önüne durdu:

— Fakat bir dileğim var, dedi. Sedef'in cenazesi kalksın, bacısını öyle götür.....

ŞARK ÇIBANI

Damgalanan insanlar, çirkinleşen insanlar, Tanrıya açılan umutlarıyla kümeleştiler. Doğunun insanı isyan etmedi. Doğunun insanı boyun eğdi Tanrı buyruğuna, «Güzellik çıbanı» dediler, yüzlerindeki sefalet damgalarına.

İnsanlar yüzyıllarca sindi tabiatın zulmüne... Sıcağına göğüs gerdi, fakat pisliğine battı. Sinekler birbirine ulaklar yolladı. Sinekler doğuya kıstırılmış insanların üzerine, yağmur gibi yağdı. Doğuda insan etinin talanı vardı. Doğulu insanlar sinekten korkuyordu.

Sinekten korkanlar... ...Sineği dev yapan Tanrı...

Bir dev havalandı, bedeni zehir yüklü, gözleri yoksul düşmanı. Doğuda her ev, yoksulluk kovanı. O körpe bir beden aradı. Vıızz... Bir göz odada, altı can: Karı-koca, dört yavru. Çöktü, iki yıllık bebenin, süt bedenine. Emdi, kustu. Bebe şimdi, çıban yüzlü...

Kadın, rafa uzanıp küçük bir kâğıda sarılmış pudrayı aldı. Pudra Suriye'den kaçak gelmiş-

ti, mahalle komşusuna. Şark çıbanlarını kurutan bir pudraydı bu. Bir çimdik alıp iki yıllık bebenin yüzüne serpti. Bebenin burnunu tümüyle kaplayan çıban irin içindeydi. Burun delikleri kan pıhtılarıyla dolmuştu. Kahve kaşığından küçük ağzı açıktı ve ancak bu açıklıktan, içeri hava çekebiliyordu.

Yüz, serpilen pudranın etkisiyle kaşındı. Bebe elini, yüzünde rasgele dolaştırdı. Bu küçük ellerin dokunması bile, yaraların çözülmesine ve kanla karışık irinlerin, aşağıya doğru akmasına yetti. Kadın serptiği pudranın boşa gittiğini görünce, bebenin kana bulaşmış ellerine vurdu:

— Pudrayı heder ettin!.

Sonra hamama geç kalacaklarını düşündü. Yerinden doğruldu. İnce bir tülbent alıp, bebenin yüzüne örttü, Ve odadaki çocuklarına seslendi:

— Hadi uşaklar, düşün önüme. Sizi sıcağa aparacağam.

Az sonra hamamın yolunu tuttular. En büyük çocuğu, bohçayı sırtlamıştı. Henüz yedi yaşında olmasına rağmen, yüzünün sağ tarafını, pençe gibi kaplayan yaranın çirkinliğini, acı acı yaşıyordu. Sırtına vurduğu bohçayı sağ eliyle kavramış, dirseğini de yaranın üzerine bastırmıştı.

Hamama vardılar. Kendilerine bir köşe bulup soyundular. Kadın peçeden sıyrılınca, yüzündeki yaralar meydana vurdu. Hamam yaralı yüzlerle doluydu. Bu yaralar, acımadan çok iğrendiriyordu insanı. Dudakları büzen, yok eden, gözleri kör,

burunları düşüren, pembe yanaklara batan yaralardı bunlar...

Kadın çocuklarıyla bir kurnanın yanına sokuldu. Elindeki tası kurnaya, beş, on, yirmi elin direnmesine rağmen daldırdı. Nafile... Tas boş çıktı. Kadın çocuklarına döndü:

— Yanımdan heç ayrılmayasız ha, dedi. Ben suylan uğraşacağam, siz bacıyıza mukayyet olun.

Tekrar tası kurnaya daldırdı. Bu kez su alabilmişti. Tasın içindeki suyu, kendine en yakın olan çocuğunun başına döktü. O kadar azdı ki, çocuğun ancak bir lokmacık yeri ıslandı...

Hamamdaki buharın etkisiyle yavaş yavaş kirler gevşemeye, bebenin yüzündeki yaralar kanamaya başladı. Yanaklarından sızan kanlar ağzına kaçıyor, bunalan çocuk, ağlıyordu. Kadın ağıdı kesilmeyen bebeye döndü:

— Yere giresice, ağzını çarık gibi açıp ağlamasana, dedi. Sonra bebenin böğrüne bir yumruk indirdi.

Büyük çocuk, öfkeli anasına seslendi:

— Aney, sen Ayşo'ya bak, ben su alam.

Anası azarladı onu:

— Bösböyükler becerdi de...

Kız ısrar etti:

— Bir sınarım. Ve hele, şu tası...

— Sınamağa ne hacet. Görmiysen mi, ne kıyamettir.

— Bir sefer ha... Aha şu yamaçtan daldırıram.

Kız elini uzatıp tasa asıldı. İşte ne olduysa, bu anda oldu. Kadın vermemek için direndi. Kızı-

na vurmaya davranınca da, tas her ikisinin elinden kaydı. Önce sert mermer üzerine düştü. Sonra oradan sıçrayıp, bebenin ulumuş burnuna çarptı. Büyük kız birdenbire bağırdı:

— Uy aney... Ayşo'nun burnu tirnik oldu.

— Viş... Başımıza gelen... Hani kız?

— Na. Burnundan bir parça düştü...

Kadın yan tarafta yatan bebenin yüzüne eğildi. Elini uzatıp kanayan kısma dokundurdu. Bir parça kopmuştu. Kadının her yanı titremeğe başladı. Kesik burunlu bebesinin geleceğini, bir yıldırım hızıyla düşünebildi. Burnun sol kanadından bir parça kopmuş ve kirli suların içinde, akıp gitmişti.

Böylece bebe, kesik burunlu oldu. Bu kopan parçayla beraber, onun gençliği, hattâ ömrü acılara kucak açmıştı şimdiden.

Belki günün birinde doğudan çıkıp, güneye, kuzeye, batıya sürüklenecek, o zaman; doğunun bu dramını bilmeyenler, ona iğrenerek bakacaklardı: «Frengili misin?», «Cüzamlı mısın?» diye soracaklardı.

O, başını önüne eğecek, utancından yüzüne dolan kan, yaralarının içinde zikzaklar çizecek: «Yandı,» diyecek. «Gaz parlamış,» diyecek. İnsanlar bu yüzü fazla görmemek için, dilediğini yapıp başlarından savacaklardı.

Kadın bebesini kaptığı gibi dışarı koştu. Çocuğun burnundan akan kanlar ıslak zemin üzerinde, kurutma kâğıdına damlayan mürekkep gibi dağılıyordu. Hamamcı şaşkına dönmüş anayı, bebenin kanlı yüzünü görünce:

— El kadar çocuğun hamamda ne işi var bacım? dedi. Hem de yüzü, yara bere içinde. İnsan böylesi zamanda hamama mı gelirmiş?

Kadın sızlanarak kucağındaki bebeye baktı:

— Ne bilem bacım ha... Ne bile... Sıcağa apar dediler, yu dediler. Su pisliği söküp alırmış... Ben şimdi ne yapacağam? Başıma küller elendi. Biye bu aklı verenlerin, Allah kapısını kuş poğuyla böleye...

Hamamcı yumuşak bir sesle:

— Hele şuraya yatır, dedi. Her şeyin bir çaresi bulunur.

— Hangi tirnik burna çare bulunmuş ki... Kopan parça geri mi gelirmiş? Ay çehreli yavrum heder oldu.

Bu sıra bir kova su getirdi, ihtiyar bir kadın. Bebenin yüzünü yıkadılar. Kan bir türlü dinmek bilmiyordu. Kadın ağlamaya, dövünmeye başladı. Su getiren ihtiyar kadın sakin sakin konuştu:

— Çalınma bacım, dedi. Hepimizde çıban var, ne olur ki?.. Allahı Hüdaya karşı gelinmez. Onun her işi hoştur. Bu çıbanlar her kula nasip olmaz. Allah'ın sevgili kullarıyız ki, yüzümüz, gözümüz çıbanlı.

Kadın biraz sakinlemişti. İhtiyar kadın çocuğun saçlarını okşıyarak konuşmasını sürdürdü:

— Sen heç bu çıbanların yakışmadığı yüz gördün mü bacım? Allahın hikmeti işte... Peygamber efendimiz çıbanları sıvazlamış da: «Güzellik çıbanı» demiş Ya... Hepimizin yüzü dolu ama, Peygamber eli değdiğinden ışıl ışıl yanar yüzlerimiz. Allahın nuru serpilmiş bir sefer...

Kadın gözlerini bebeden ayırmadan:

— Öyle herhal, dedi.

Kadın, çocuklarıyla geç vakit hamamdan çıktı. Kesik burunlu bebe, baygın yatıyordu anasının kucağında... Burnundan kopan etcik, insanlarla Tanrı arasına bir köprü kuracak, ömrü boyunca Tanrının varlığı için hizmette bulunacaktı: İnsanlar bu yaralı yüzü gördükçe kendi parlak, çizgisiz yüzleri için Tanrıya şükredeceklerdi. Oysa, bebenin burnundan kopan et, hiç bir zaman geri gelmeyecek ve yüzündeki çukurlar, çıkıntılar kaybolup gitmiyecekti. Böylece bebenin umudu tekrar Tanrıya yönelecek, fakat değişmeyen yüzü, Tanrıyla arasında, ya anlatılmaz bir kin ve hırçınlık yaratacak, ya da bu bebe, güzel her şey karşısında ufalacak ve son bir umutla, kendisini Tanrının cennetine adayacaktı!

Eve vardıklarında, güneş batıya akmış ve kent karanlığa sıvanmıştı.

Kadın önce gaz lâmbasını yaktı. Sonra ağlayan bebenin ağzına sağ memesini tutuşturdu. Bebe, açlıktan kupkuru olmuş midesine, bir yüksük süt aktarabilmek için çırpındı. Çırpındıkça, kesik burnunu memeye gömdü durdu.

Az sonra evin erkeği geldi. Sıcağın altında çalışmaktan, kerpiç çekip çamur karmaktan elleri yarılmış, dudakları yer yer çatlamıştı. Büyük mendiline sarıp getirdiği domatesleri yere yaydı. Sonra karısına:

— Hele biraz yufka ıslat, dedi. Bugün beter açıkmışam.

Kadın, onbeş-yirmi yufka ıslatıp getirdi. Kâğıt gibi açılmış yufkanın arasına domates, soğan, biraz da yeşil biber döşeyip, bir dürüm yaptı adam. Dürümünü yerken karısına çıkıştı:

— Sırık gibi ne dinelisen, sofraya çöksene. Hadi, uşakları da toparla...

— Yemek zukkumlanacak mecalim yoktur.

— Canın bir şeye mı sıkılıy? Sen heç ekmeğe uzak durmazsan...

— Bugün başımızda bir tufan koptu... Heç sual etmesen daha eyi...

— Ne tufanıymış? Senin hayırlı bir iş tuttuğun ne zaman görülmüştür...

— Benim kara yazım... Kaderim yanlış çalınmış... Uşakları sıcağa apardım.

Kadın konuşmasını kesti. Gözlerinden akan yaşlar, inişli yokuşlu yüzünde, aşağıya doğru akıyordu. Adam sabırsızlandı:

— Eee... Sıcakta başıyıza bir hal mı geldi.

— Hee... Ayşo'nun burnu tirnik oldu... Tirnik Ayşo...

Adam dürümünden ağzına bir lokma soktu. Sonra güldü:

— Bunda yakınacak ne var ki, soylu evlâtmış, bana çekti. Babası da tirnik değil mi ulan avrat. Hıı. Tirnik babanın tirnik kızı...

— Sen herifsin emme...

— Eee... N'olacakmış?..

— Kız kısmı ne kadar özürsüz olursa, o kadarına eyidir.

— Vay... Kızın özürsüzü, namuslu olanıdır.

— Hemin namuslu, hemin özürsüz.

— Asileşme ulan... Allahın nakışına dil mi uzatacağsan...

Kadın korktu:

— Tövbe, tövbe ki bin kere...

Adam gülerek anlattı:

— Sen bili misen kız, ben nasıl tirnik olmuşam? El kadar enikmişem, burnumda aha şu mübarek yara peydahlanmış. Şişmiş babanın şişmiş. Olmuş sana davul gibi. Babam beni -nur içinde yatsın- Cilveli Circo'ya aparmış. Sen Cilveli Circo deyip geçme... Berberdi emme, attığı neşteri şimdiki tabipler atamaz. Ne dedimdi? Ha... Cilveli Circo davul gibi olmuş burnumu, bir tutam Halep ibrişimiylen çevirmiş. Usulcana başlamış ibrişimi iki ucundan çekmeye... Çekmiş babam, çekmiş. Sonunda burnumun ucunda irini toparlamış. Ustalığına getirip Allah demiş ve ibrişime olanca gücüyle asılmış. Eee... İrin tepmiş dışarıya... Fışkırmış Cilveli Circo'nun suratına... İşte bu arada burnumun ucundan da bir parça kopmuş... Rahmetli babam güle güle anlatırdı hep... Ya avrat, sen Cilveli Circo'ya erişmedin...

Bir sinek havalanır Urfa'dan... Vıızzz... Uçar Antepe... Vıızzz... İnsanlar umutsuz yatar. Sinekler kanatlarını korkusuz gerer, kapar... Doğuda insanlar pis, şaşkın... Bir sinek olur, bin, milyon... Doğuda, insanların üzerindeki Peygamberin kolu yorgun, eski... Batıdan, kuzeyden göç eden sinekler sevinçli...

Bir sinek konar yeni doğmuş bir bebeğin yüzüne... Emer, kusar... Bebe uyanmaz... Yeni bir sinek... Emer, kusar... Bebenin elleri bağlı... Bebenin anası, babası dilsiz, kör...

KARA VAGON

Ve bir tren durdu. En önde karnında su ve kömür taşıyan bir çekici... Arkasında meyvalar, hayvanlar ve eşya taşıyan vagonlar... Birkaç insan vardı trenin içinde: Sürücü, ateşleyici, işaretçi. Birkaç vagonun kapısı açıldı. Kalaslar taşındı. Atlar, camızlar, inekler üzerinden yürütüldü.

Bekleşen insanlar zavallı, şaşkın... Tanrının arkasında kalan, hep Tanrının gölgesine düşüp, unuttuğu insanlar... Tanrı büyük, insanlar küçücük... Tanrının gözünden kaçanlar!.. Beş, on, yirmi... Ve daha fazla. Hayvanların boşalttığı vagona alındılar. Kadınlar, çocuklar, erkekler... Ayakları altında bokları ezdiler. Boka rağmen oturmak istediler. Fakat bu ara beş, on yirmi insan daha sokuldu vagona. Kadınlar, çocuklar, erkekler... Ayakta yanyanalar. Analar çocuklarını buldu vagonun içinde. Ve kimileri karılarını itti, erkeklerin yanından, kadınların istifine. Bu ara güneş el salladı. Güneş bu insanoğlunun dramına daha fazla dayanamayıp, ilerdeki bir dağın ardına yuvar-

landı. Tren uzun bir zaman, hızlı bir trenin, gelip geçmesini bekledi. Kara vagonlar, kara vagonlarda unutulmuş insanlar...

Doğuda ölmek: Alın yazısını kurşunlayan son umut. Başka diyarlarda doğabilmek fırsatını müjdeleyen kurtarıcı. Dağları çıplak, ovaları hain bölge. Buğday başakları altın. Ateşin içinde oynaşan bereket. İnsanlar, toprakla güneş arasında aç ve şaşkın. Doğaya sinen insanlar... Mezarları büyük, derin. Mağaralar üç, beş, on insana mesken. Taşı yastık, toprağı tencere, kederi kader yapanlar...

Bir trenci hatırladı, raylar boştu şimdi. Yeşil bir lâmba yanıp söndü. Tren önce silkelendi, sonra gözlerine ışık verip, karanlığa atıldı.

Pof, pof, pof...

Raylar şangırdadı. Kara vagonda, her insanın gönlüne bir el uzandı. Sıktı onları. Gurbet başlamıştı. Tarlalardaki beyaz pamuklar onları bekliyordu. Paraya hasret, paraya muhtaç insanlar. Para için açılan cepler. Pamuk tarlaları gibi akpak hayaller. Sonra... Kimi üç yüz, beş yüz, bin ekmeği umut etmede. Kimi eczanedeki ilâçları. Kimi bir eşeği...

Tren sıcak havayı, serin yel yapmada. Serin yele hasret insanlar. Düşmanları sıcağı, cezalandıran tren. Trene hayran, trene saygılı insanlar...

Karınlarındaki tahılı öğüten mideler... Suyu sidik yapan organlar... Tren bir istasyonda soluk almada... Kara vagondan bir adam atlar. Şaşkın, ürkek. İleri gider, utanır, daha ileri. Aptesini bozar, şalvarını toplar...

Trenin tekerlekleri dönmeye başlar. Aptesini bozan adamdan habersiz. Adam şalvarının uçkurunu vurmada, tren gitmede... Adam koşar, tren gider. Adamın hayalleri titrek. Alacağı üç yüz, beş yüz, bin ekmeğin umudu kaçmada. Adam atar kendini bir vagona. Binemez... Düşer tekerleklerin altına. Birkaç kişi bağırır. Tren durur, zınnk... Adamı çekerler trenin altından. Bir ayağı eksik...

Trenciler bağırır, trenciler küfreder. Yeni bir emir: Bütün kapılar kapanacak. Suçlu, yaşamasını beceremiyen! Suçlular dışarda!..

Kesik ayaklı adam orada kalır. Bacağından kan akar. Onun asıl kanayan umutlarıdır. Al kana bulanan ak-pak umutları. Tren tekrar hareket eder. Adamın gözleri raylara takılı. Arkadaşları el sallayamaz, kapılar kapalı. Ve vagondaki insanlar, başkaldırıp, üzerlerine kapanan kapıları yumruklayamazlar.

Düşünceye karşılık uydurmuşlar: uyumak, umuda: beklemek, mutlu yaşamaya, cehennem ve acı çekmeye karşılık, cennet ninnileri söylenen insanlar...

Tren soluk alıp vermede... Tren insanoğlunun hizmetinde. Onu yapan insanlar bir bölümünde, hayvan bokunun üzerinde yanyana. Tren gitmede... İnsanlar onun barsağında, dışarıya atılacakları zamanı beklemekte...

Pof, pof, pof...

Sonra emeği bekleyen pamuklar... Kozalağı kavrayacak eller... Eller yarık, beyinler güneşin alnında uluk... pamuktan dağ yapacak insanlar.

Dağı iplik, ipliği şehirde satacak insanlar. Tren yaklaşmada...

Vagonun içinde, bir kıpırdama:

— Aptestim, dedi, adamın biri.

İnsanlar şaşkın.

— Küçüğüdür inşallah?

— Ne çareki büyük!..

İnsanlar kederli, insanlar biçare:

— Gün ışığında hökümsüz, dediler.

Adam kıvranmada:

— Etmen... Dar zamanımdır!..

— Hökümet kapısı zorlanmaz, dediler.

Tren rampa yukarı inlemede, adam, eli kasığında kıvranmada:

— Of... Of Allah, yetiş imdadıma...

İçlerinden biri sorar:

— Hangi cıvık adamdır bu, zamansız oflamada?

Adam yılgın:

— Biye Aznavur Davud, derler...

Adam güler... Aznavur Davud kızgın:

— Açın kapuyu. Küreleyin beni aşağıya.

Adam vagonun kapısını açtı. Temiz hava içeriye daldı. İnsanların gönlü ışıldadı. Aznavur Davud uca geldi:

— Verin biye elleriyizi!.

Adamlar konuştular:

— Gurbet hepimizin düşmanı.

— Sırt verecen düşküne...

— Herkes birbirinin anası, babası...

Adamın gözleri fırlamış:

— Eliyizi verin lo... Yoksa ben gidiyem.

İki adamdan her biri, Aznavur Davud'un bir elini kavradı. Aznavur Davud:

— Ellerime eyi yapışasınız ha babolar, dedi. Düşman karşısında, mavzere yapışır gibisine:

Adamlar:

— He... Gönlünü serin tut, dediler.

Adamın ayakları en uçta. Kolları gergin, kıçı dışarda. Tren yokuş aşağı yağ gibi kaymada... Adam boşalmada...

Uygarlık aceleci... İnsanlar becerikli!... Adamın boku tarlalara savrulmada. Talihli tarlalar, gübreye kavuşmada... İnsanlar sevinçli. İnsanlar Aznavur Davud'un ardında sırada:

Pof, pof, pof...

Tren tünellere girip çıkmada... Karanlığa alışkın insanlar, tünellerde, dışarı bakmada...

Tren Gâvur dağlarının eteğinde. Kendini Çukurova'ya kavuşturmak için son sabrını harcamada... Sonra... Düz ova, kudurmuş gibi akan tren. Sallayan tren. Vagonlarda insanlar birbirine geçmede...

Eskiler hatırlamada:

— Çukurova'ya vardık...

— Yolun çoğu eridi...

— Ben heç sevinmiyem...

— Sen tembelsen babo...

— Seni aşaram gene de...

— Oşt...

Pof, pof, pof...

İnsanlar yorgun, neşeli. Umutlar kanat açmada, trenden hızlı. Çukurova bereketli, beyaz köpüklü deniz. Çukurova yeryüzünün cehennemi...

Katırı küheylân, zehiri şerbet, cadıyı melek yapan insanlar. Kara vagon ak, Çukurova yazın sıcağında yayla. Tanrının unuttuğu, Tanrının çilesine sahip çıkanlar geliyor, Çukurova'ya... Hey!!.

Bir ses umutları çizdi:

— Uy aney!..

Kadının gözleri ayrık, eli karnında.

— Ay aman aney!..

Kadınlar, kadının başına dikildi. Erkekler sinirli:

— Bu feryat niye?

Kadınlar meseleyi kavradı. Sıklaştılar. Bir parça yer hazır.

Kadın oturdu:

— Üyy... Off... Geliy...

Bir erkek bağırdı:

— Sen misen avrat? Kız Ayşo!..

Kadın sesi aldı, hemen cevapladı:

— He... Doğuruyam!.

Bir kadın, kadının ağzını kapattı:

— Viş anam!.. Herifler var!..

Kadınlar birbirine kenetlendi. Kuş uçmaz, ışık sızmaz...

Yaşlı bir kadın, sancılı kadının donunu çözdü. Entarisini yukarı sıyırdı. Başka bir kadın arkaya geçip kadının kollarını kavradı. Yaşlı kadın usta... Yaşlı kadın tarlada doğurmuş, kendini doğurtmuş...

Kadının bacaklarını ayırdı, karnına bastırdı. Bebe inat etmede... Kadın bağırmada:

— Uy aneyy!.. Vay aney!..

Kadının kocası sinirli şaşkın:

— Geri tep imansız... Daha karnın küçük...

Yaşlı kadın:

— Yedi aylık olmaya?

— Uyy aney!!.. Uy Allahh!..

— Uiuma ulan dinsiz. Yanıltma bizi.

— Uy... Uyan aney öliyem!..

— Sus ulan hayasız köpek... Kuzlamanın zamanı mı?

Adamların çoğu «Yahülvela» çekmede. Kadınlar korkak, merhametli. Bebe ana rahminin karanlığında oynamada... Bebe, kara vagonun içinde bir ışık, bir umuttan uzak, çeker kendini hep yukarıya. Anası sancılar içinde:

— Allah!..

Yaşlı kadın:

— Bağırma, der. Ikın...

Kadın ıkınır. Kadının bütün vücudu tere bölenir. Bebenin başı dışarda...

Tren düdük çalar. Tren kendine yol açar. Bebenin yolu tünel...

Yaşlı kadını korku sarar:

— Avrat çatlıyacak...

Bebenin başı dışarda, beklemede... Yaşlı kadının elleri, hayvan bokuna değik. Uzandı bu eller, çekti bebeyi. Bebe inatçı, bebe dünyadan endişeli. Yaşlı kadının boklu elleri, bebenin yüzünde, gözünde. Ana, baygın yerde yatmada... Bebe, yaşlı kadının elleri arasında...

— Kadının kocası sabırsız:

— Oğlan mı?

Yaşlı kadın bebeyi evirip çevirmede... Bebenin yumuşak derisi, kadının ellerine yapışıp kopmada:

— Uşak oğlanmış...

Adam sevinçli...

Pof, pof, pof...

ABDO İLE HAKKO

Güneş, henüz battığı yerden fırlanıp dönememişti. İnsanlar döşeklere yapışıktılar. Bu sıra, Zemzem Bacı'yı sanki birisi dürttü. Yatağın içinde kıpırdanmaya başladı. Namaz vaktiydi.

Henüz kırkına bile ulaşmadığı halde, kıvır kıvır olmuş saçlarına bakımsızlıktan iyiden iyi ak düşmüştü. Ömrü boyu, toprağın üzerinde bedenini dolaştıran ayakları, güneşten çatlayan dere kenarındaki çamurlara dönmüştü. Elleri sanki ayaklarına özenmiş, onlardan geri kalmamıştı.

Zemzem Bacı abdestini alıp namaza durdu. Eğildi, kalktı. Sonra üç-beş dakika kalkmadan, ellerini açıp dua etti. Tanrısından, bostandaki bütün karpuzların kanşeker ve tomurcuklaşan günün, insanlara hayırlı olmasını diledi. Yerinden kalkıp büyük oğlunu hafifçe silkeledi:

— Hişt, Abdo, ben gidiyem. Hişt, ben gidiyem ha...

Abdo yatağın içinde kıpırdandı. Cevaplamadı anasını. Zemzem Bacı tekrar seslendi:

— Abdo, ulan Abdo, kendiyi ölümcüllüğe vurma. Korkma sizi hemen aparmayacağam bostana. Yalnız gidecağam.

Abdo iniltili bir sesle:

— Uyku şirin aney, dedi. Kalkamıyam...

— Beni işit, sonra gerisin geri yat Abdo... Diyem ki, ben bostana gidiyem. Karpuz döşürecağam. Sen kardaşıy uyanınca, onu da al gel... Eşeği bırakıyam. Geç kalmayın ha.. Babay böğün develeri getiriy...

— Ee... Ee... Anlamışam... Savuş get. Ben kardaşımla gelecağam..

Abdo tekrar yatağa kendini yapıştırdı ve bölünen uykusunu birleştirdi.

Zemzem Bacı, başına sofra bezine benzeyen bir örtü alıp bostanın yolunu tuttu. Önce otuz-otuzbeş haneli köyü geçti. İnce bir dereden aşıp, söğüt ağaçlarının arasına daldı. Önüne bazan iri köpekler çıkıyor, bir süre havlıyorlardı. Zemzem Bacı, bu köpeklerin kendisine bir şey yapmıyacaklarını bildiği halde, gene de anlatılmaz bir korkuyla:

— Şoşo, şoşo beni tanımadıyız mı? diye köpeklerle yakınlık kurmaya çabalıyordu.

Bir ara kendini evlerin ve ağaçların belirtisinden uzak buldu. On - onbeş dakika sonra bostanın çardağına vardı. İçeri girmedi. Güneş henüz meydanda yoktu. Fakat her yana ince bir aydınlık yayılmıştı. Zemzem Bacı doğru bostanın içine vurdu. Tiyeklerin ucunda, ortasında davul gibi şişmiş karpuzlar yatıyordu. Benekli nakışlar toprağı süslemiş, doğanın, gücünü yaymıştı yere. Zemzem Bacı eğilip sevdi bu benekli karpuzların birkaçını. Onları develere yükleyecek, şehre götüreceklerdi. Sonra insanlar havaya kaldırıp salla-

yacak, parmaklarıyla takırdatacaklardı. Üç kilo, beş kilo... Küçük bir karpuz koparıp, yere vurdu. Karpuz ikiye ayrılmıştı. Bir parçasına elini geçirip; göbeğini dışarı aldı. Boş midesine şekerden tatlı karpuzun suyu inmeye başladı. Bu sırada güneşin kırmızı, yumuşak ışıkları, Zemzem Bacı'nın üzerinden aşıp, ötelere vardı.

Böylece güneş doğaya sıcak soluğunu yaydı ve her şey kıpırdanıp, hareketlendi.

Abdo eşeği, ahırdan avluya çekti. Hayvan güneş ışığına çıkınca gerindi, sonra tıksırdı. Boz ve dişi bir eşekti bu. Uzun yola yatkın değildi. Fakat kısa yolda tırısı emsalsizdi. Abdo, hâlâ odadan avluya çıkmamış olan kardeşine bağırdı:

— Sülük gibi ne yatağa yapışıysan ulan. Çepik ol... Gün iki mızrak yol aldı... Hadi... Niye ses vermisen ha!..

Hakko altı yaşına varıyordu. Tepsi gibi yuvarlak yüzünde ağzı küçük, gözleri iri ve yuvasında fıldır fıldır dönerdi. Bir kusuru vardı: tembel mı tembel. Dışarı çıkmadan ağabeysi Abdo'ya seslendi:

— Geliyem...

Abdo odaya girdi. O hâlâ yatağın içindeydi. Bacak bacak üstüne atmış ve ellerini de başının altına kenetlemişti. Abdo ileri atılıp, yataktan söktü onu. Sonra bir tokat yapıştırdı:

— Ulan, senin kadar enikler, obanın davarını önüne katıp, dağ, bayır aşmada..

Tokadı yiyen Hakko değilmiş gibi:

— Arkaya binmem ha, dedi. Önüne al beni...

Abdo, Hakko'yu eşeğin üstüne hoplattı. Sonra kendisi bindi. Yola koyuldular.

Abdo, on dört yaşını bu güz tamamlamıştı. Ergen olalı iki yıl oluyordu. Köy yerinde başını sağa, sola çevirmiş, fakat çokluk kerpiç duvarlar, hayvanlar ve ağaçlar görmüştü. Yaşına uygun kızlar ya çarşafın içinde, ya da gözleri yerdeydi. Köyün kuyusuna birkaç kez sokulacak olmuş, kadınlar hamamma girmiş gibi, taşlamışlardı Abdo'yu...

Hakko ağabeysine sordu:

— Karnıy aç mı?

— Az...

— Ben çok acam... Bir dürüm olsa ne hoştur...

— Nefsiz olma ulan... Bostana varınca karpuz yersen...

— Ben çekirdeğiylen yiyem ha... Ya sen?.

— Sus ulan...

Bu sırada söğüt ağaçlarının örttüğü ince bir derenin kenarına vardılar. Eşek suyu geçmek istemedi. Direndi... Sonra başını öne eğip su içmeğe başladı. Hakko merakla:

— Ağey, dedi. Eşekler aç karnına niye su içiy?

— Ne bilem ha.. Eşeklen insan bir mi olurmuş...

Eşek suyunu içti. Sonra bacaklarını açıp işemeye başladı. Hakko:

— Ben de işeyecağam, dedi.

Abdo, kardeşini âdeta eşeğin üzerinden fırlattı:

— Of ulan of, dedi... Haydi tez ol.

Hakko az ileri gitti. Bu sıra Abdo da eşekten indi. Eşek henüz işini bitirmemişti. Abdo kopan şarıltıya dönüp baktı. Bu ara gözü orasına ilişti. İlgisi çoğaldı. İçi gıcıklandı.. Söğüt ağaçlarının örttüğü bu dere her şeyi yapmaya elverişliydi. İnceden inceye duyulan kurbağa ve böcek sesinden başka hiç bir şey duyulmuyor, görünmüyordu. Tam bu sıra Hakko geldi:

— Hadi ağey, dedi. Beni hoplat.

Abdo, eşeğin gönlünde kopardığı cinsel ateşten kendini çekip alamadı:

— Var mısan Hakko, dedi. Senlen bir öç kuralım? Ben eşeklen gelim, sen kaç. Bakak kim önce bostana varacak...

Hakko'nun gözleri şeytanca parladı:

— Ben eşeklen gelim, sen kaç, dedi.

— Vurdum mu yıkarım ulan. Ben senin böyüğünem. Ben eşeklen...

— Sen kazanırsan ağam... Ben biliyem. Bu eşeğin tırısı benden fazla.

— Vallahi tırısa kaldırmam...

— Gel bu işten gönül rızası ile vazgeç ağey... Hem çok acam ben...

— Ağzımdan çıkan olacak... Sen kaçacaksın, ben eşeklen gelecağam... Sonra silleyi ense köküne yersen...

Hakko yüzünü ekşitti. Sonra isteksizce yola çıktı. Hem koşuyor, hem de arada bir dönüp, ba-

kıyordu. Az sonra aralarına söğüt ağaçları girdi.

Abdo eşeğin yularından tutup, ilerdeki bir söğüt ağacının altına çekti. Eşek, başını yere verip seyrekleşmiş otları dişleyip, koparmaya başladı. Abdo eşeğin ardına geçti. Gıdıkladı hayvanın orasını. Eşek önce bacaklarını açtı, sonra kuyruğunu dikti. Abdo, bu sıra şalvarının uçkurunu çözdü ve eşeğin arkasından öne doğru eğildi. Başını semerin üzerine dayadı. Eşek az ilerdeki otlara doğru bir adım attı. Abdo da ona yapışık ilerledi. O kendisini bu işe iyiden iyiye kaptırmıştı. Eşek başını geriye çevirip olup bitenlere baktı. Abdo'yla gözgöze geldiler. Abdo'nun gönlüne anlatılmaz bir utanma duygusu aktı. Eşeğin kocaman gözleri baygındı ve onu aşağılıyordu adeta. Fakat Abdo aylardan beri gözlerini fıldır fıldır döndürmüş, ne yazık ki, köy yerinde, hiç bir kızın gözlerini üzerine çekememişti. Kızlar kaçmış, Abdo şaşırmıştı. O yetişkindi artık. Kuşkusuz bedenine, eşeklerin gözlerini batırmak istemiyordu. Hele başını, kıçını koyduğu şu pis semere dayamak ona ölümden beter geliyordu... Fakat o her şeye rağmen, şu eşeğin cinsel sorununun bir sigortası olduğunu da sezinliyordu... Abdo güzel bir köylü kızının, önce başından örtüsünü alıp, dudaklarından öpmeyi, sonra şu söğüt ağacının dibinde, kızla birlikte bir o yana, bir bu yana yuvarlanmayı kimbilir ne kadar isterdi.

Eşek bir süre de, Abdo'nun titreyen dudakları üzerinde gözlerini tuttu. Abdo bütün bedeninin

gevşeyip, eşeği rahat bırakacağı bir anda, kulağının dibinde vınlayan sesle taş kesildi âdeta:

— Ağey!..

Abdo kımıldamadı. Hakko devam etti:

— Eşeğimize ne yapıysan?

Abdo bir süre durumunu bozmadı. Başı semerin üzerinde olduğu halde Hakko'ya baktı.

Hakko küçük yaşına rağmen herşeyi kavradı. Ağabeysine arkasını döndü. Abdo kendine gelip eşeğin arkasından koptu.

Aradan epey bir zaman geçti. Abdo eşeğe bindikten sonra:

— Hadi yekin, dedi. Atla...

Hakko ağabeysinin ayağına basıp bindi. Sonra eşeği dehlediler... Dereden geçip, ovaya vardıklarında Abdo dayanamayıp sordu:

— Niye geri döndün ulan?

— Şeytan dürttü ağey...

— Ben siye kaç, durmadan kaç demedim mi ha!.

— Beter kaçtım ağam. Soluğum kesildi. Gelimisen diye ardıma baktım, emme hiç bir şey göremedim... Kaçmaya devam ettim. Bir sefer daha baktım. Seni gene görememişem. Ben biye meraklandım. Başıya bir hal geldi belledim. Gerisin geri döndüm. Beni görünce niye şaşırdıy?

— Kim şaşırdı ulan gevvat?

— Bizim eşek uslu değil mi ağey?..

— Hee... Nasıl yani?..

— Anam görseydi ne yapardıy?...

— Bak Hakko... Kardaşım Hakko... Siye diyem ki, bu meseleyi kimseye açma.. Eğer ağzıydan kaçırırsan, bilesin ki, ben ağan Abdo değilem gayrı..

— Sen de beni kollayacan emme...

— Ne gibisine?..

— Sabahları erken kaldırmayacan. Sille atmıyacan...

— İstediğin bunca olsun aslanım..

Hakko bir süre düşündü sonra sevinçle:

— Bir şartım daha var ağey, dedi. Bostanda hep küçük karpuzları taşıtacan...

— Ona da hee...

Uzaktan bostan göründü. Develer ve insanlar kıpır kıpırdı. Abdo keyifsiz:

— Bugün çok iş var, dedi. Bostanın bütün karpuzları toplanacak, küme edilecek...

Hakko güldü:

— Ben yorulmam ki. El kadar ufaklarını taşıyacağam unutma ha!..

Abdo sinirlendi:

— Arada bir büyüklerini de taşımalısan...

— Yok ağey... Anama söylerem...

— Ağzıya sıçım ulan. Senin eliye düştük ha... Vay babo vay. Di ulan, ne diyecağsan bakak...

— Derem ki... Aney, aha bu senin bösböyük oğlun var ya... Beni şirin uykumdan kaldırdı. Vurdu beni... Aç, susuz yola çıktık... Meramı neymiş aney bili misen? Anam sorar: «Neymiş?» Ben o zaman söylerim ki... Söyleyeyim mi ha?..

— Söyle ulan, söyle...

— Hee... Aney ağamın meramı derenin için-

de kalkmakmış... Anam tekrardan sorar: «Vay niyeymiş oğlum?» İşte ben o zaman söylerem... Söyliyeyim mi?

— Ulan şimdi seni aşağıya küreliyacağam... Söylesene... Anlayım hele...

Bu sıra bostana vardılar. Anaları karşıladı:

— Çok şükür gelebildiniz... Güneş tepemize dikildi, yere giresiceler...

Abdo ile Hakko eşekten indiler. Analarına hiç bir şey söylemediler. Yalnız bu sıra Hakko, Abdo'nun yüzüne bakıp güldü. Uzaktan babaları seslendi:

— Haydi lak-lakı bırakın. Daha bostanın yarısına bile el atılmadı...

Hep birlikte bostana daldılar. Kimi karpuzları tiyeğinden koparıyor, kimi ortadaki kümeye taşıyordu. Bu çalışma dakikalarca sürüp gitti. Bir ara Hakko, anasının yanına vardı:

— Acam aney, dedi. Biye bir parça ekmek ver.

Zemzem Bacı, biraz soluklanmak için bu bahaneye sevindi:

— Gel, dedi. Ekmek çardakta...

Çardağa geldiler. Zemzem Bacı biraz ekmek çıkarıp Hakko'ya verdi. Sonra:

— Niye geç geldiyiz oğlum? diye sordu. Bu zamana kadar aç mısan?..

— He aney... Ağamın yüzünden. Yolda eyleşti. Yani derenin içinde... Beni kaldırdı... «Sen kaç» dedi. «Ben ardından gelecağam.» Gelmedi

aney... Geri döndüğümde, ağam eşekle beraberdi.. Karşısında beni görünce berk utandı emme.

— Vişş... Küller başıma... Demek Abdo da...

Hava kararmaya başladı. Fakat kimsenin umurunda değildi. Karpuzlar develere yüklenmiş, çıngıraklarından çıkan sesler, uzaklarda eriyip kaybolmuştu.

Ardından, yükü hafifleyen bostan terkedildi. Eşeğe yine Abdo'yla Hakko bindi. Karı koca arkalarından gidiyordu.

Derenin içinden geçerken, Zemzem Bacı'nın aklına, Hakko'nun anlattıkları geldi. Kadının sesi, ağustos böceklerinin cızıltısını bastırdı:

— Herif, hele beni işit...

— Hıı...

— Şey... Abdo var ya...

Adam umursamadan sordu:

— Eee... Ne olmuş Abdo'ya?..

— Duman bacayı sarmış...

— Hangi bacayı kız?..

— Abdo eşeğin ardına yapışıymış. Evermeli oğlanı... Ne deyisen? Demek aklı hayra, şere eriy..

— Oluur...

— Diyem ki Ayşo'yu alak...

— Atiye nasıl?..

— Ayşo daha hünerli herif...

— Eyi babo... Atiye yere girsin, Ayşo'yu alak!

DELİ MİÇO

Deli Miço uyandı. Hamamın küllüğünde birkaç kez gitti, geldi. Uzun ve kirli saçları, sakalıyla karışmıştı. Gerçek renginin ne olduğu bilinmeyen donunun önü-ardı yırtıktı. Öndeki yırtıktan, yattığı yerin hemen yanıbaşına işedi. Sonra yorganını sırtına vurdu. Bu, boyu ayaklarına kadar uzanan, düğmeleri kopuk, eski bir asker kaputuydu.

Caddeye çıktı. Kapalı dükkânlar ağızlarını açmaya başlamıştı. İnsanların çoğu evlerinde yeni bir güne hazırlanıyordu.

Deli Miço, Ulucaminin avlusuna girdi. Caminin yüksek minaresi, ince nakışları, içerdeki kutsal, görkemli görünüm onu ilgilendirmiyordu. O, aç karnının peşine düşmüştü. Cami avlusunu boydan boya kesen yolun bir ucuna oturdu. Deli Miço avuç açıp dilenmezdi. O kısmetini aslanın pençesi gibi, vurup alırdı. Hiç kimse, ona ses çıkarmazdı. Çünkü aklı bir hoştu.

Caminin açık iki kapısı, iki sokağı, birbirine bağlıyordu. Büyük kapısında bir çocuk göründü.

Elindeki tasın içinde, karışmış tahan-pekmez vardı. Çocuk tam Deli Miço'nun hizasına gelince durdu. Korkmuştu. Çocuk, anasının sözlerini düşündü. Deli Miço, iri, kanlı gözlerini, çocuğun gözlerine taktı. Üç-beş saniye sonra uzanıp, tahan-pekmezi aldı. Çocuk bedenine çöken korkudan biraz sıyrılınca kaçtı. Deli Miço yere çömeldi. Bir solukta tası kafasına dikip, taban-pekmezi içti. sonra da ötelere kaçmış olan çocuğa taşı fırlattı.

Caminin avlusunda insanlar sıklaştı. Çarşıda alış-veriş bereketliydi.

Deli Miço bir türkü tutturarak, kalabalık çarşıya daldı:

«Urfalıyam ezelden
Gönlüm geçmez güzelden.»

Sonra bir kahveye girdi. Uykunun miskinliğinden henüz sıyrılmamış olanlar, onu görünce sevindiler:

— Ulan Miço, hele yanımıza gel.

— Miço'ya da maşallah..

— Hâlâ er misen ulan gevvat? Hani, bu güz mareşal olacaktıy?

— Sırık gibi dikilme!..

— Miço paşaya bir çay yap!

— Hadi Miço, gene rızgın açıldı.

Çayını içti. Çevresindekilere bön bön baktı. Birisi sordu:

— Çeço'dan ne haber, Urfa'nın gülleri?

Deli Miço, «Çeço» sözünü duyar duymaz kızdı:

— Onun ağzına sıçım.

— Niye ki ulan? Daha düne kadar aynı kaba sıçıydınız.

— Ben aklına varamazmışam. Ulan her vakit benim aklını, onunkinden şahtır.

Kahvedekiler gülüştü. İçlerinden biri Deli Miço'ya daha fazla dokundu:

— Senin aklın kimde var ki Miço, onda olsun?

— O, yakında poğuyla gülle oynamazsa, bana da Miço demesinler...

— Sen, oynamısan mı gevvat?

Deli Miço güldü:

— Ben delimiyem ki? Hemin de o dürzüdür.

— Niye ki? Yere giresice.

— Beni yaldattı puşt. Esrarımı kaçırdı. Kaç gündür başım keçeleşiy.

Uzaktan biri bağırdı:

— Başıya osurum ulan. Her vakit havada vurup tavada yemek var mı?

Deli Miço kahveden çıktı.

Birkaç günden beri, aklına Çeço düşünce, tepesi atıyordu. Çeço onun arkadaşıydı. Esrar arkadaşı... Birlikte, kışın külhanlarda, yazın da çoğunlukla Bamya suyunda içerlerdi. Açıklık bir yerdi burası. Sonra da görmedikleri, bilmedikleri dünyanın padişahı olurlardı. Geçenlerde Çeço, bir parça esrarı alıp kaybolmuştu.

Deli Miço'nun, çocukken aklı başındaydı. O zamanlar, yalnız bir kusuru vardı: Ağladığında yeri göğü birbirine katardı. Böylesi zamanlarda

babası, susması için kucağına oturturdu onu. Ve esrar sarılı tütünü, suratına suratına üflerdi. Yani onu, dumanaltı yapardı. Çocuk esrarı ciğerine taşıdıkça sersemler ve yıkılıp uyurdu. Zaman geldi, esrarkeş babası, uyuduğu yerden kalkamadı günün birinde. Tabuta girdi. Ardından, esrara alışmış Deli Miço sokaklara düşüp, babasının dağıttığı aklını toplamağa başladı. Yıllar var ki, ne aklı geri geldi ne de esrarın sonu...

Deli Miço, Urfa kalesine doğru yürüdü. Eşekler, beygirler ve insanlar arasından geçti. O hiç bir şeyi, hiç kimseyi görmüyordu. Dar caddede birbirine geçmiş hayvanlara ve insanlara çarpıyor, fakat her şeyden habersiz kendi kendine gülüp, şarkısını söylüyordu:

«Gönlümün gözü çıksın
Sevmeseydim ezelden.»

Deli Miço, etli dudakları arasından kelimeleri döktürürken, özgürlüğün tahtına oturuyor, esrarı arıyan kafası boşlukta gidip geliyordu.

Üstelik sevdalıydı o. Sevdaların en yücesiydi onda olan. Küçük yaşta damarlarına sızan esrar henüz beynini kökünden sarsmadan, komşu kızına vurulmuştu. Kapı aralığında gördüğü sevgilisinin kara gözleri hep canlı, hep güleçti. O sokaklara düştü, deliliği dillere dolandı, ama aşkının kara gözleri hâlâ gün ışığında parlayan elmas gibiydi.

Deli Miço, onu, çıplak bedenini örten, lime lime olmuş asker kaputuna sarıp yatardı. Deli Miço, yerde gökte hep onu görür, onunla birlikte

gezerdi. Ve onun aşkı kimi zaman burnunun ucunda, kimi zaman da dağların tepesinde, denizlerin ortasında olurdu. Ama o, bu büyük aşkının ateşinden kaçmaz, ona derin duygularla sahip çıkardı hep.

Deli Miço'nun kafası esrarla dolunca, uzaklardaki sevgilisi, beyaz tüller içinde ona kucak açardı. O zaman ya ağlar, ya da gülerdi. Ardından, nerde olursa olsun şarkısını yüksek ve dokunaklı bir sesle okumayı sürdürürdü:

«Urfa bir yana düşer
Zülüf gerdana düşer.»

Urfa kalesinin dibine vardı. Kadınlar kaçmadı ondan. Halil İbrahim'in süt emdiği mağaranın kapı ağzına oturdu. Kadınlar dua edip, mağaranın suyundan içiyor, yüzlerini gözlerini kayalara sürüyorlardı. Deli Miço bir süre onlara baktı. Yıllardan beri aradığı gözü bulamadı. Tam gitmeğe hazırlanırken, mağaradan çıkan bir kadın eline para tutuşturdu. Deli Miço parayı veren kadına baktı. Sevdalısı değildi bu. Köpürdü. Elindeki parayı fırlattı. Kadınlardan sadaka almazdı o.

Canı daha çok sıkıldı. Esrara boşalmış kafası, iyiden iyi dönüyordu. Yerinden kalktı. Bu kez Halilirahman gölüne geldi. Gölün içi balık doluydu. Üstüste, renkleri kirlenmiş balıktı bunlar. Bir lokmacık su içinde, yıllardan beri üreyen balıklar birbirlerine sürtündükçe, bedenlerinden kan sızıyordu.

Deli Miço, balıkların yüzüşüne daldı bir süre. Kimse yakalamıyor, herkes besliyordu onları. Gözleri karardı.

Koca gölün içindeki tüm balıklar, yekpare oluverdiler. Dağ gibi bir balık yatıyordu şimdi Halilirahman gölünde. Bedeninden kanlar fışkırıyordu. Ağzını açtı birdenbire. Dişlerinin arasında kara gözlü sevdalısı yatıyordu. Deli Miço bağırdı. Bedenini geriye aldı. İçini basan korkuyu, silkeleyebilmek için, eksik aklına rağmen türküsüne yapıştı hemen:

«Bu nasıl baş bağlama
Her gün bir yana düşer.»

Biraz rahatlamıştı. Kendine, nerdeyse sahip çıkacaktı. Fakat bu kez Urfa kalesi ayaklanıp, tepesine oturdu. Halil İbrahim'in ateşe atıldığı Mancınıktan uğultular geliyordu:

«Huu, huu Allah...»

Bir anda gözlerinin önünde, büyük bir salıncak kuruldu. Urfa dağlarındaki gür ormanlar katırlara yüklendi. Kervanların ardı arkası görünmedi:

Dağlar inledi.

«Huu, huu Allah..»

Nemrud, kalenin tepesine çıkmış, durmadan bağırıyordu:

«Daha çok odun... Daha çok ateş..»

Halil İbrahim, mancınıkta sallanıyor, Urfa ormanları ateşe veriliyordu.

Deli Miço kaçınağa başladı. Deli Miço bastığı yerden yükselen ateşten kaçıyor, Nemrud'un ya-

nına ulaşabilmek için Urfa kalesine tırmanıyordu.

Deli Miço, Nemrud'un tırnakları dibine düştü. Arkasına baktığı zaman Urfa kentini, Halilirahman gölünden yükselen ateşler yutmuştu.

Halil İbrahim'in salıncağı son bir kez daha sallandı. Sonra aşağı, ateşin içine kürelendi. Deli Miço, korkuyla Nemrud'un bacaklarına tırmanmağa başladı. Yükseldikçe başı daha çok dönüyordu. Bir ara aşağıya baktı. Gözlerinin önünde kocaman bir göl vardı ve Halil İbrahim'i yakmak için toplanan her odun, bir balık olmuştu gölün içinde.

Nemrud kederinden yeri-göğü sarstı. Deli Miço da korkusundan Nemrud'un omuzuna sımsıkı yapışmıştı. Bu sıra dağlara, taşlara hükmeden Nemrud'a pekçok sinek üşüştü. Ve kulağından içeri dalan topal bir sinek beyninde gümbürdemeğe başladı.

Deli Miço'nun başı dönüyor, aklı kafatasında ufalanıyordu. Aşağıya tekrar baktığında, bir solukta Urfa kalesine nasıl geldiğine akıl erdiremedi.

Gözlerinin içine, Halilirahman gölü sıkıştı. Balıklar, odun olup kafasına çalındı. Ve Deli Miço, bu acıya daha fazla dayanamayıp kendisini aşağıya bıraktı.

KÖPEK

Bu yıl gene beklenen yağmur Harran ovasına geldi. Yağmurun ardından güneşi kapan ova, sarı buğday başaklarına kesti.

Şimdi, herkesin gözü, oynaşan bu bereketin üzerindeydi

Harun Ağa, atını saatlerden beri birbaş sürüyordu. Gökten yere geçen güneş, atın ayaklarını yakıyor, orta yerde kalan kızgınlık da, Harun Ağa'nın tüm bedenini kavuruyordu.

Saf kan arap atı, üzerindeki yarım kan Arabı hiç silkelemeden götürüyordu.

Harun Ağa'nın çabası, satılığa çıkarılmış Çırpır köyünü bir an önce ele geçirmekti. Atın üzerinde iki yana dökülmüş al renkli zubunu, yelin etkisiyle uçuşuyor, kasketinin altında, dört bir yana uç vermiş ipek yaşmak dalgalanıyordu.

At, suyu kurumuş ince bir çayı, birkaç adım sonra gerisine aldı. Ve köy meydanına daldı.

Hacı Ağa'nın evi, en uçtaydı. Uca kaçmamış bile olsa, ev gene kendini göze verirdi. Çünkü bu

ev, köy damlarına göre hem geniş hem de yüksekti.

Harun Ağa, atın başını açık kapıdan içeri verdi. Az sonra eve saklanan gürültü meydana çıktı.

Hacı Ağa, onu karşıladı:

— Hoş gelmişsen, sefalar getirmişsen babo...

Birlikte konuk odasına girdiler. Hacı Ağa, sedirde yer gösterdi:

— Şuralığa buyur babo. Bu yamaçtan yel üfüriy.

Harun Ağa, bağdaşını kurdu. Gönlündeki kederi, yüzünde açığa vuran Hacı Ağa'ya sordu:

— Nasılsın? Eyi misen?

— Bugünlerde dalgam kırıktır...

— Hasta değelsen ya?

— Yok... Çok şükür eyiyem.

— Ya duyduklarım? Doğru mudur?

— Doğrudur. Hele o meseleye bulaşmadan, bir kahve iç. Nasıl olsun?

— Sade.

Hacı Ağa, iki elini birbirine çarptı. Çıkan ses henüz odada ufalanmadan, bir azap kapıda göründü:

— Buyur ağam.

— İki kahve. Sade...

Azap, buyruğu aceleyle başka bir odaya taşıdı.

Harun Ağa, üst dudağını yutan bıyıklarını, yukarıdan aşağıya sıvazladı. Sonra parmak kalınlığını bulan kaşlarını çattı, siyah gözlerini açık pencereden dışarıya verdi. Görünürde, adam bo-

yundan biraz yüksek, üç deveye dar gelecek evlerden, sekiz on tane vardı.

Merakını hemen açığa vurdu:

— Böylesi kaç dam vardır?

Hacı Ağa, bu sorunun altına düştüğü için ufaldı:

— İgirmi dört.

— Çoğu cedit midir?

— He... Haraba olmuş damım heç yoktur.

— Gönül senindir babo. Emme gene de sorum içimden tepiy: Köyü hangi akla hizmet edip satıysan?

Hacı Ağa, elli yılı aşkın bedenini oturduğu yerde salladı. Suçu kardeşinin sırtına vurdu:

— Hep uğursuz kardaşımın yüzündendir. Elim mavzere değmeden, köyü satmağı uygun bulmuşam. Herifçioğlunun gözü kanlı babo. Geçenlerde şehere varmış. Kumarın başına çöreklenmiş. Göğsünü zumzuruklayıp zarı fırlatmadaymış. Ben biye düşünmüşem, taşınmışam ki, yakında sıra köye gelecağ. Eyisi mi, satım da kurtulum, diyem.

Harun Ağa, şüpheli kısmı açığa çıkardı:

— Kardaşıyın hissesi var mı?

— He... Yarısı onundur. Rahmetli atamın vasiyeti böyledir.

— O, bu işe razı mı ya?

— Duysa çirtiği basar.

— Eyi...

İkisi de sustu. Hacı Ağa, nazlı satıcı olmadığını, bu satışın bir zorunluluk olduğunu Harun Ağa'ya belli ettiği için pişman oldu. Harun Ağa da,

kuyruğu sıkışmış bir satıcıyla pazarlığa gireceğine sevindi. Sözü kısadan kesmek istedi:

— Ne istiysen Ağa?

Hacı Ağa'nın yaklaşan gerçek karşısında gönlü kederle dağlandı. Sesi kopuktu:

— Altmış bin isterem.

Harun Ağa güldü:

— Bu paraya etmez.

— Niye ki?

— Şehre çok ıraktır.

— Doğru söylisen, şehre ıraktır emme Suriye burnunun ucundadır babo!..

— Kaçakçılık edene eyi bir piyango... Benim bu tarakta bezim yoktur.

Hacı Ağa, karşı çıktı:

— Ben bilirem Harun, kaçakçılık senin de kanıya bulaşmıştır.

— Cayiz mi Hacı Ağa, bu yaştan sonra kaçakçılık, peşine düşülecek iş midir?.

— Paranın bakır değil de, altın olduğunu bilmiyen mi kaldı!.

Harun Ağa, uzayan sözü beri çekti:

— Sen kaçakçılığı bir yana bırak da, satışı bitirelim ağa.

— Altmış bin dedim ya!..

— Köyün arazisini biliyem. Hesaba vurunca elde bir şey kalır. Kaç deve var?..

— On dört.

— At, merkep?

— Dur bakalım... Hee... Sekiz at, on yedi de merkep vardır. Sonra yüz otuz altı baş davarım, on çift de sığırım...

Harun Ağa verilen rakamları aklına geçirdi. Sonra yeni bir soru açtı:

— Hayvan meselesi tamam ağa. Anlamışam. Gelelim insanlarına?

Hacı Ağa, bir süre, insanlarını gözünün önünden geçirdi. Sonra aklma aldı:

— Tamam Harun hatırlamışam. Geçenlerde iki azap birbirini kurşunladı. Bu güz de altı uşaklan, iki ihtiyar öldü. Hee... Geriye igirmi altı iri azap, igirmi bir acar azap, üç tane asker ocağında ve de altmış küsur süpyan vardır.

— Avratları sıralamamışsan.

— Hee... Otuz altı avrat, igirmi sekiz gelinlik ve de yakında dört tane başka köylerden gelecek acar kız vardır.

— Eyi sayılmaz ya Hacı Ağa, ne etmeli. Biye göre, herif azap daha çok olmalıydı. Çünkü avrat kısmının hüneri, tarlada zayıf düşer. Eee... Bunların içinde körü-topalağı yok mudur?..

— Ben azaplarıma eyi bakmışam. Hepsi işe koşulur yani...

— Hele hele Hacı Ağa... Hepsi sağlam olmaz ya. Bu akıldan uzak bir iştir.

Hacı Ağa biraz düşündü:

— Bir soluk dur loo. İki yatalak azabım vardır. Unutmuşam. Emme meraklanma, bunların gözü toprağa dönüktür. Haa... Dur hele... Başımın bir de püsküllü belâsı vardır: Geçen güz almışam. Irak bir köyden geldi. Bugünlerde çürümeğe başladı. Cüzzamlı deyiler. Görüysen ya, bende her şey açık... Hilem, hurdam yoktur.

Harun Ağa, gür kaşlarını çattı. Bağdaşını bozup yeniden kurdu. Sonra elini uzattı:

— Ver eliyi Hacı Ağa, işi pekiştirek.

Bu söz Hacı Ağa'yı, gerçeğin içine çekmişti. Yüreği ağzına doldu. Şoluğu hızlandı. Uzattığı eline sanki kurşun bağlıydı:

— Di hadi olsun. Kısmetten öte varılmaz.

— Sen altmış bin istemişsen, değil mi?

— He...

— Benden de ellibeş bin. Ve de bu iş buralıkta düğümlensin.

Hacı Ağa, elini çekmek istedi:

— Boşuna debelenme Harun. Altmış bin demişem. Hemin de bu parayı, komşu köyün ağası vermiştir bile.

Harun Ağa, başka bir boşluğu açığa çıkarıp fiyatı kırmak istedi:

— Unutma ağa, sen söylemişsen ki, iki ölümcül hasta ve de bir cüzzamlı vardır: Bunları da adamdan sayıp paraya vurma. Hadi diyek ki, ihtiyarlık Allahın emri... Eee... Ya cüzzamlı pezevenk? Bak, ben senin sözüne güvenmişem ve azapları ince eleyip sık dokumamışam. Emme sen de biraz aşağıya in hele.

Hacı Ağa, dürüstlükten yana söz etti:

— Bak Harun, çürük birkaç azabımı bahane edip, fiyatı düşürme. Bu senin ağalığına yakışık düşmez. Ona bakacak olursan, siye söylemişem ki on çift sığırım vardır. Ya, Harun Ağa, sen bili misen ki, bunların ikisi yakında kuzuluyacaktır. Oldu mu şimdi? İki yatalak ihtiyara ve bir cüzzamlı pezevenge karşılık, al siye bir çift inek. Ve de

sekiz azabım gebedir. Yakında onlar da kuzuluyacaklar. Eyi mi babo. Durduğun yerde sekiz can sahibi olacağsan...

İki el bir süre sallandı. Eller birbirinden koptuğunda, Çırpır köyü satılmıştı.

Harun Ağa, köy meydanından geçerken, birdenbire atını durdurttu. Duvarın dibinde oturan çocuğa seslendi:

— Köpek, senin işin yok mudur?..

Çocuk ayağa kalktı. Şaşırmıştı:

— Bostandan yeni dönmüşem. Biye essahtan köpek mi deyisen?..

Harun Ağa güldü:

— He ulan. Bir sefer ağzından çıktı. Şansın yaver gitti bugün. Siye köpek demişem. Ve de ben, yani ağanız Harun...

Çocuk bostana doğru koşmağa başladı. Ardına bakmıyor, sevincini bağırarak boşaltıyordu:

— Yeni ağam, biye köpek demiştir. Ben köpeğem... Köpeek, kööpeek!..

Bizim bu yanda ekmek çok yenir. Çünkü katığımız azdır babo. Tozumuz beter boldur, su kıttır yanı. Kar misali, ayağını bassan gömülür çarığın. Ben heç bilmiyem, askere gitmemişem. Gözün yok diye asker ocağından ırak tuttular beni. Sizin o yanlar da öyle midir babolar?..

Ben üç beş ay süt emmişem. Derken güneş aşağılara inmiş. Yaz kavurmuş her yanı, yamacı Anam, beni de tarlaya aparmış, buncacık enikken. Çapaylan deşermiş toprağı, güneş başucunda... Sıcak, sütünü kan gibi etmiş bir gün... Anam akıl erdirememiş, dayamış ağzıma memesini. Ben çekmişem, süt akmış karnıma lıkır lıkır ve de kan gibi sıcak. Vesselâm, zehirlemiş anamın ak sütü beni. Bedenim olmuş lemun sarısı. Anam büyüklerine danışmış: «Bu enik neden sarıya kesti?» diye. Aklı erenler demiş ki: «Bu eniğin illeti, kellesinde. Sen onu bir pınar başına aparmalısan. Kellesini çakmak taşıyla öfelemelisen. Sarı renk, ala döner.» Anam beni, doğru pınar başına aparmış. Oturtmuş önüne... Sonra böyük böyük çakmaş taşlarını başıma çakmış. Başımdan kanlar boşal-

mış. Pınar kırmızıya kesmiş... Ben gene sarıdan ala dönmemişem. Anam kendine akıl verenlere kabarmış: «Pınarı kana böledim, gene de oğlanın sarısı kaçmadı.» Aklı erenler demiş ki: «Sen bu işte heç zararlı çıkmamışsan bacı, oğlanın kellesindeki kermeler ufalanmış. Daha ne istiysen?...»

Bu arada önüm ardım kabar dökmüş. Benim anam, anaların hasıdır ha!.. Başka avratlar uşaklarını heç kollamazlarmış. Nerden olsa, nasıl olsa, ellerine geçen toprağı döşerlermiş, eniklerinin önüne ardına... Ya benim anam? Benim anam, toprağıma meraklıymış. İki sefer elekten geçirirmiş.. Sonra bu elenmiş toprağı, yayarmış bir çaputun üstüne. Çaputu, toprakla birlikte önüme ardıma sararmış. Ben altıma sıçınca tılsımlı toprak vermezmiş kokuyu dışarıya. Emermiş pisliği... Anam has, emme ben çok işermişem altıma ha!.. Gel zaman, git zaman, kabarmış oram buram...

Bedenimin rengi hep sarı durdu emme, böyümüşem işte... Dört yaşına eriştim. Her yönümde olup bitenleri bellemeğe aklım yattı. İşte ben o yıllar toprağı tozu eyiden eyi tanıdım. Siz bilmezsiz babo, toz ne hoştur o yaşlarda. İlle de güneş obanın üzerinden savuşup gitti mi, toza dayanamaz insan. Atarsın kendiyi içine «toss...» Her yanıy bölenir... Kollarını açarsan, kaldırır, kaldırır indirirsen tozun suratına «patt, patt...» Eliyi havadan bırakırsan, kendi halına... Bir de bakarsan eliy yokolmuş. Aklın eyi etmezse, arar durursan... Benim dört yaşındayken bile, aklım ererdi bu oyuna. Bilirdim, elim tozun altında.

Ne anlatacağam?.. He... Ben duymuşam ki insanlar suda çimermiş. Hemin de bazı cesaatlıları suyun dibine tumarmış. Altında, içinde kalırmış balık misali... Ve de marıfatlı insanlar, suyun içinde gözlerini açarlarmış. Ben buna heç inanmamışam, dedeme dikleşmişem. Eyi hatırlayam, dedem kulağımın tözüne bir şamar attı ve dedi ki: «Ulan gevvat, sen el kadar eniksen, tozun içinde göziyi açabiliysen de bösböyük herifler, neden suyun içinde açmaya?..»

Ben tozun içinde gözümü berk açaram babo... Toz bizim obada bütün yaz havadadır. Bazan yelsiz kalıp dermanı kesilir. İşte o zaman atar kendini yere dinlenir, soluklanır, sonra ufak bir yel gördü mü uzakta, yelden önce yekinir dört yanımıza. Yağar, başımıza, ocağımıza... Derken kış gelir... Sökün eder yağmurlar... Biz o zaman evlere çekilirik babo... Sıra, tarladan taşıdığımız buğdayı yemeğe gelir. Çuval çuval buğdayın dibine, değer başımız, emme ayağımız eksik olmaz çamurdan. İşte benim bu meseleye heç aklım ermez: Köy yerinde seller akar, tozu toprağı önüne katar. Emme yaz geldi mi, bakarsan toz gene meydanda. Peki, tozun altı yok mudur babolar?

Ya, emmioğlu, demek istiyem ki, tozun sırrına ermiyeni ne etmeli. Toz, pamuğu yeni atılmış döşekten daha hünerlidir Üstüne bassan, siye dikilmez, açar böğrünü «poff» diye. Eliye alsan bekler, parmaklarını aralasan, aşağıya sicim gibi akar. Ve o, hamur olur icabında. Su döksen tepeden aşa-

ğıya, söner mübarek, yapış yapış olur. Ev yap, ahır yap, süsle köyü...

Ve ben böylece toza vurgun büyüdüm, altı yaşıma kadar. Haşır neşir oldum onunla... Bir gün gözlerim kan çanağına dönük, kalktım yataktan. Anam babam dediler ki: «Tozdan uzak tut kendiyi.» Seyirttim toz yığınına. Tekmeledim sinsi köpeği... Dedim ki, «Ulan namussuz, seni seven ben, gözlerimi kanatan sen.» Vurdum vurdum, sonra tükürük attım yüzüne... Derken devrisi gün uyandım. Kalktım yataktan, düştüm yatağa... Göz kapaklarım kilitlenmiş... Gerdim gözlerimi, emme yırtamadım. Anama bağırmışam, «Uy aney, gözlerim düğümlendi, koş yanıma.» Anam uzaktan anladı meseleyi, «Suratıya su çarp» dedi. «Su biye uzaktır aney» diye dikleştim. «Eliylen aç cahıl köpek» dedi. He... İki elimi bir gözüme götürdüm. Bir elim aşağıya, öbür elim yukarıya verdi gücünü. Ve sağ gözüm aralıklandı. İçine ışık düştü. Sonra kendimi suyun yanına attım. Soktum başımı bakraçın içine. Soluğum sona ereceği zaman çektim başımı tekrardan. Bir sefer daha... Nihayet gözlerim eyiden eyi aralandı. Her ışık çarpı içine...

Lâfâ lâf katmadan doğru yola vurağ. Derken sinekler türedi dört yanımda. Gece gündüz... Tarlaya azık aparırdım, babama, anama... Sinekler başımda pervane vıızzz... Ben sonra anlamışam, onlar gözüme dadanmış. Sabahları yüzümü yur, kirpiklerimin arasından sakız gibi bir şeyler çeker alırdım. Gene de kalırmış etrafta. Sineğin göz-

leri ufaktır, emme keskin. Ben giderem, onlar konar yüzüme. Sonra alışmışam, kişelememişem bu püsküllü belâları. Onlar sıraylan konar yüzüme, ben heç istifimi bozmadan yola revan. Bizim sinekler beter arsızdır babo, bir konan bir daha kolayına kalkmaz. Yani benim gözlerim topraktan ürün yapıp, sineklere zıyafet çekermiş sizin anlayacağınız.

Bizim buralarda yaz geceleri damda yatılır babolar. Yatağa yorgunluktan taş gibi düşermişem. Ben bir zaman ne düşündüm biliy misiniz? Uyku gözümü çevirince, içim yatağa akardı. Olurdum taş... Sinekler yatardı yüzümde, gözümde... Gel keyfim gel... Gene bir sabah gözlerim kilitli kalktım. Anam meseleyi kökünden kazmak istedi. Apardı bir hocaya. Hoca yüzüme üfürük, tükürük çaldı. Sonra göz kapaklarımın içini dışına çevirdi; «Kan oturmuş,» dedi. «Kanı savmak kolaydır, emme tomurcuklar açmış içerde.» Anam hocanın eteklerine kapaklandı: «Ocağına düşmüşem, oğlumun çırası sönmeye,» dedi. Hoca gözümü bir yana bırakıp boz ineğimizden lâf açtı. Anam göğsünü yumrukladı: «Sen bu gözlerin şavkını yitirme, boz inek yoluya kurban olsun,» dedi. Hoca işi düze çekmek istedi: «Boz inek kurban olmaz,» dedi. «İnek ahırıma sürülsün. O böğürdükçe, oğlan şavklanacak...» Anam: «Hee,» dedi. «Başım üstüne.» Sonra hoca beni yere uzattı. Cebinden bir çakı çıkardı. Bir taşa çaldı. Çakının ağzı ustura gibi inceldi. Ve bu çakıyla göz kapaklarımı kazımağa başladı: hart hart... Kellemin içi keçeleşti ve ben bayılmışam. Bilmiyem ne zamandır, ayıl-

mışam. Hoca, anama tekrardan seslendi: «Hatun kişi, seyirt, biye bir çift yumurta getir.» Anam yel gibi dışarı kaçtı. Az sonra bir pençe yumurtaylan döndü. «Al pirim,» dedi. «İki yerine dört.» Hoca yandaki ocağı ataşladı. Bir tava yağı dağlayıp içine, anamın yumurtalarını kırdı. Haaşşş... Sonra tavayı olduğu gibi bir çaputun içine aktardı. Getirip gözümün üstüne yapıştırdı. Belledim ki, gözümü kızgın şişlen dağladılar. Her yanım çözüldü. Tekrardan bayılmışam. Oldu mu iki. Sizin hocalar da bir solukta, iki sefer baygın düşürür mü babolar?..

Ne deyidim?.. Bayılmışam... Anam beni sırtına vurup eve aparmış. Heç farkına varmamışam babo. Ben gözümde pişmiş yumurtaylan günlerin ardını yitirdim. Üç gün - beş gün... Derken her yanımı bir koku sardı. Yanı ki, fışkıya düşmüş gibi... Yanı ki gözüme bir pençe poğ yapışmış gibi. Anam beni tekrardan hocaya apardı. Hoca söktü gözümün bağını. Ulumuş gözümün sağı, solu. Hoca baktı, baktı sonra: «Bayat yumurta getirmişen bacı,» dedi. «Yumurtanın içindeki canlı mahlûklar ruhlanıp dirilmeden Allahın rahmetine nail olmuş ve de göz nazara yanaşmış.» Anam: «Başıma küller elendi, şimdi ne yapacağım?» diye sordu. Hoca «Hökümsüz ki, bir kırk sayacaksan,» dedi «Kırk saat mı, kırk gün mü, yoksa...» Anam hocanın son kırkını kursağında bırakıp ağlamağa başladı babolar...

Derken kış bastırdı. Gökte şimşekler çaktı, sonra yere vurdu. Ağaçlar bedeninden yarıldı. Ha-

va öyle karardı ki babolar, yerle, gök birbirine kavuştu. Iraktaki dağlardan sular sökün etti. Her yan sulara karıştı. Ben çıktım dama. Ellerimi açtım: «Allah, Allahım,» dedim. «Gözümün pınarı şu yağan rahmet gibi bol ola. Şavkı çakan şimşekler gibi dehşetli ola...» Emme, ben dua etmede geç kalmışam babolar. Meğer ki, göz kapaklarımın altı kabarcıklar dökmüş. Bu kabarcıklar tastamam gözümün güllelerine işaret etmedeymiş. Ve ben gözümü açıp kapadıkça, o kabarcıklar gözlerimin nurunu silmedeymiş...

Kış öfkesini aldı. Ardından her yan tozlarla doldu gene. Ben son defa o yıl, toz, toprak görmüşem babolar...

Emmim baktı ki, gözüm elden gidiy. Babama yanaştı: «Senin işin biye düştü, ben istiyem ki, bu oğlan da senin gibi kör - topalak olmaya... Diyem ki, aparım bir sefer de Asalatlı Mirco'ya.» Ve Emmimle Asalatlı Mirco'ya uzandık. Yol iki gün, iki gece çekti. Piri Sultanım gözüme uzaktan baktı baktı da: «Oğlanın gözüne şeytan üflemiş. Şeytan işine el atmam. Bu iş şeherde söker. Tabibe aparın...» dedi. Emmimlen ters-yüz obaya döndük. Anam bu işe ağladı, babam yassı yassı düşünmeye daldı. Oba benim şehre ineceğimi duydu ve her yan çalkalandı.

Günlerden birgün, küçük kuşlukta Emmim beni uyandırdı: «Kalk ulan gevvat.» dedi. «Başımın derdi... Seni tabibe aparacağam...» Derken, güneş obayı basmadan yola çıktık. Anam ardımızdan bir kova su boşalttı. «Yolunuz aydınlık ola,» dedi. Ve biz yola vurduk. Ayağımız tozlara bata

çıka ilerledik. İkindi vakti bir fırtına koptu. Toz başımıza kül gibi elendi. Alçakta kanat çırpan kuşlar, yukarlara vurdu. Ve emmim biye heç sahap çıkmadı. Heç elime yapışmadı. O, «Yürü ulan gevvat,» dedi durdu. Ben Emmim kızmasın diye hep kaçtım önü sıra. Kana batmış gözüme toz, toprak pençe pençe kaçtı. Bu ara aşağıya bir kara bulut düştü. Geldi, gözümün güllelerine oturdu. Bulutu kişeledim, gitmedi. Bir karanlığın içine yuvarlandım. «Eyvahh Emmii!» diye bağırmışam ve yere kapaklanmışam. Emmim biye ulaştı, «Bösbüyük olmuşsan, hâlâ topraklan mı oynıysan ulan dürzü,» dedi ve ense köküme bir sille attı. Beni aldı bir ağlamak. Emmim tekrardan huylandı, «Ulan bir sille için ağlanır mıymış,» dedi. İlk kez Emmime dikleştim: «Halımı neden anlamısan?» dedim. «Görmiyem ha, kör olmuşam...» Emmim beni yerden kaldırdı, kucağına aldı. «Vay yavrum, demek görmisen?..» dedi. Emmim beni tekrardan yere bıraktı. Sonra «çat» diye bir ses kulağıma çalındı. Ardından yüzümü bir ataş bastı. Emmim: «Ataşı da görmiysen mi yavrum?» diye sordu. «Görmiyem,» dedim. «Ne ataşı, ne seni...»

Sonra Emmim yönümüzü obaya çevirdi. Bir elime, abasının ucunu tutuşturdu: «Yapış,» dedi. Emmimlen birlikte yürümeye başladım. Yolda ayağım, yumuşak bir şeylerin içine gömüle gömüle yürümüşem. «Zahar toz» dedim, ben biye... Bir ara Emmim dedi ki, «Karanlık bastı ha...» Ben karanlığı heç anlamamışam. Çünkü ben aydınlığı yitirmişem. Sizin de gözüyiz, böyle durduğu yerde kurur mu babolar?..

KUMA

O gün yunmak sırası kadınlardaydı. Kentin sayısız kahvesi, kocaman çarşısı, yüzlerce damına karşılık hamamı tekti. Zaman, horozların ağzından kurtulur kurtulmaz, hamam doluveriyordu.

Gülbahar, soyunup içeri girdi. O hem yunacak, hem de kocasınm dileğini çözümleyip, karara bağlıyacaktı.

Gülbahar, yirmi beş yılını yeni tüketmiş, tombul, neşeli bir kadındı. Aklı pek sulak sayılmazdı. Fakat bu kent için, yeter de artardı bile...

Kurnaların başında, iki büklüm olmuş çıplak bedenlere takıldı, tanıdık bir baş aradı. O Feride'yi arıyordu... Üç beş dakika sonra buldu onu. Yanma sokuldu.

Feride, el değmemiş kelebek, koklanmamış güldü. Yaşı, onsekizinden iki yıl beride olmasına rağmen, alımlı ve satımlıydı.

Gülbahar, Feride'ye sordu:

— Ne vakit geldiy bacım?

Feride, bacaklarını keselemeyi durdurdu:

— Namazın ardından abla.

— Ben geç kalmışam. Emme benim meramım yunmak değil... Anlıysan değil mi?

Feride'nin yüzü daha çok kızardı. Başını öne yıktı. Sesi hamamın uğultusunda zor işitildi:

— He... Habarım var. Anlamışam.

Gülbahar, bakışlarını, onun siyah, uzun saçlarından körpe memelerine, oradan da beyaz ve dolgun bacaklarına taşıdı. Feride'de, her şey yerli yerinde ve güzeldi. Fakat Gülbahar'ı en çok, bu güzelliğin sakladığı başka bir şey ilgilendiriyordu.

Gülbahar da yıkanmağa başladı. Bedenine bulaşan kocasının pisliğini temizliyor, böyle bir pisliğe batmamış olan Feride'nin bedenine, ara sıra imrenerek bakıyordu. Bazan gönlünde anlatılmaz bir çalkalanma oluyor, bugüne dek kendisine yapışan kocasının, yakında kendi bedeninden kopup, Feride'nin şu taze memelerini, dolgun bacaklarını altına alacağını düşünüyordu.

Fakat yüreğini kavuran bu kıskanma, ötelere gitmeden ufalanıyordu. Çünkü kendisi kocasına yıllardan beri bir çocuk verememişti. Bu eksikliği Feride'nin ortadan kaldıracağını aklına getirince, yüreğine su serpiliyor, evin içinde dolaşacak bir çocuğun mutluluğundan, kendisine de pay çıkarıyordu. Çünkü Feride'yi dölleyecek adamın, ne de olsa, yarısı kendisine ait olacaktı.

Gülbahar, kurnanın başından biraz öteye kaydı. Sonra Feride'yi yanma çağırdı. İki kadın, bir adamın üzerine, konuşmaya hazırlandılar.

Gülbahar sordu:

— Akarın, kokarın var mı bacım? Bilisen ya, ikimizin kaderi birleşecek. Her şeyi konuşmak doğru olur. Öyle değil mi?

Feride bir türlü utancını yırtamıyordu. Kelimeler su gibi akmadı:

— Yok... Abla... Ağzım, mağzım heç kokmaz.

— Eyi... Evde ikimizden başka kimse yoktur bacım. Bilisen İlyas öksüz bir heriftir. Kafa kafaya verip gül gibi yaşamak mümkündür.

— He... Niye olmasın abla?

— Ben diyem ki, bir evin işini paylaşacağımıza göre, sen esvab yursan, ben de aş pişirirem.. Ne diyacaktım? He... İlyas dolmayı çok sever. Ben eyi yapamıyam. Dolma olanda sen pişirirsen. E mi?..

— He, abla...

— Ne zaman kaçacağsan? Babay, kardaşıy da püsküllü belâ ha!..

Feride'nin gönlündeki nasırlı korku birdenbire debreşti. Gözleri yaşlandı. Fakat bu korku, sevdayla giriştiği savaşta, üç beş dakika sonra gücünü yitirdi:

— İlyas'la tarlada konuşmuşam, kardaşım silâh altına düşer düşmez kaçacağam. Ve de ben uyuyamıyam. Hem korkuyam, hemin de seviniyem. Acep o da beni seviy mi?.

Gülbahar güldü:

— Sen sevmeyi bir yana it bacım. İlyas önce uşak ister... Uşak oldu mu, gerisi kolay. Bir herif, iki avrada yeter de artar bile...

Sustular. İlyas'ın aşkı, bir çocuk karşılığı

paylaşılmıştı. Az sonra, iki kadın kurnanın başına yanaşıp birbirlerini keselediler.

Birkaç hafta sonra candarma, gece vakti, İlyas'ın evine dayandı:

— Kapıyı açın!.. Tez...

Kapı aralıklanmadı. Ancak ardından, Gülbahar'ın ince sesi duyuldu:

— Kimdir o? Gece vakti ne istersin?

— Candarma... İhbar var...

— Niyeymiş?..

— Sen hele kapıyı aç bacım.

— Herifim evde yoktur. Açamam.

— Ben candarmayım. Hükümet adına açacaksın. Dedim ya, ihbar aldık.

Kapı bir parçacık aralıklandı. Gülbahar'ın başı, karanlığın içinde belirdi. Fakat o kapıya yeterince aralık vermek istemiyordu. Candarma çıkıştı:

— Açsana bacım, herkesin işi gücü var.

— Ocağımda ne arıyacağsan!..

— Kocanı... Kız kaçırmış!..

Gülbahar, önce alt dudağını dişledi. Sonra kurnazca sordu:

— Kız kaçıran herif evde mi olurmuş?

— Kızla birlikte eve geldiğini görmüşler.

— Viş... Hangi yere giresice uydurmuştur bu yalanı. Gel bak ağam.

Kapı yeterince açıldı. Candarma içeriye girdi. Küçük bir hol, karşılıklı iki odayı birleştiriyordu. Holün diğer kapısı da arkadaki kocaman bir avluya açılıyordu.

Candarma, odalara girmek istedi:

— Her yanı arıyacağım, bacı. Önce odaları...

Gülbahar odalardan birisinin kapısını açtı:

— Sen bilirsen ağam. Di bak... Emme bu boşuna bir çabadır. Kız kaçıran evli herif evde mi olurmuş? Kimbilir şimdi, hangi ine sokulmuşlardır... Ya... Ve de hökümat aklı bunca eksik midir ağam, ben evimde, üstüme varacağ kumayı saklar mıyım?

Candarma odaları aradı. Sonra avluya açılan kapıya yaklaştı.

Gülbahar, birkaç adım yürüdü. Candarmanın yanına vardığında sesi parçalıydı.

— Oralığda heç bir şey yoktur, candarma ağa. Heç bir şey... Helâ mela...

Candarma kapıyı açtı. Kocaman avlu karanlık doluydu. Orayı da aradı. Sonra umutsuz:

— Eyi, dedi. Demek gören yanılmış.

Ve çıkıp gitti.

Gülbahar bir solukta avluya fırlayıp, helânın kapısı önüne durdu.

— Çıkın, dedi. Candarma getti. Eyi ki aklına, helâ düşmedi.

Feride'yle İlyas dışarı çıktılar. Her üçü de, korkuyu yeterince kovalıyamamışlardı.

Fakat İlyas, bütün engellere meydan okumaktan geri durmadı:

— Gülbahar, dedi. Sen bu gece babayın evine get. Madem candarma bizi buralıkta bulamamıştır. Demek istiyem ki, biz evde olmadığımıza göre, sen gece vakti yalnız kalamazsan. Seni gö-

ren evi boş beller. Hıı... Ne deyisen? Eyi akıl değel mi?

— Sen bilisen ağam Emme siz de çırayı yakmıyasız ha!..

— Yok!..

Bu sıra, Feride'nin başı öne düşmüştü. Bir yandan korku, bir yandan da ilk gecenin utancı, aşkına siyah lekeler çalmıştı.

Avludan hole geldiler. Gülbahar çarşafını giymeğe başladı. İlyas'la Feride de diğer odaya geçtiler. Bir süre ayakta durdular. İlyas karşısında utanan, korkan genç kıza arzuyla bakıyordu. Bu sıra Gülbahar'ın sesi duyuldu:

— Ben gidiyem, çırayı söndürün.

Sokak kapısı açılmadan, İlyas gaz lâmbasını üfledi. Sonra Feride'yi devirdi.

Gülbahar karanlığın içine doldu. Henüz köşeyi dönmeden bir mavzer sesi işitildi. Köşede pusu kuran Feride'nin babası, İlyas'ın evinden çıkan kara gölgeyi kızı sanmıştı.

Gülbahar, göğsüne gömülen kurşunun etkisiyle, yolun çatına devrildi.

Silâh sesini duyan Feride ağlamaya başladı. İlyas onun ağzını kapatıp, işine devam etti.

İT AĞASI

İt Ağası, ince parmaklarıyla sakalını sıvazladı. Aklında oluşan niyeti onu, iyiden iyi tedirgin etmeğe başlamıştı. Eşiklikte güneşlenen karısına bağırdı:

— Hele buralığa gel...

Kevser Bacı, kırk yılı aşkın bedenini, isteksizce yerinden oynatıp, kocasının yanına geldi:

— Ne?..

İt Ağası, ince parmaklarıyla sakalını sıvazladı. Söze hangi aralıktan sokulacağını hesaplıyordu. Kevser Bacı, İt Ağası'nın dar bir geçitte olduğunu sezinledi. Dinelmekten vazgeçip yere çömeldi ve sırtını duvara dayadı.

Odada eşya diye, eski bir hasır, lime lime olmuş minder ve yüklükte, mitili çıkmış birkaç yorgan vardı.

İt Ağası birdenbire ayağa kalktı. Bu sıra çıplak bedenini örten peştemal aşağı kaydı. Orası göründü. Kevser Bacı, başını, kapının ağzına kadar yaslanmış olan güneşe çevirdi.

İt Ağası peştemalına sahip çıktı. Odanın içinde dolaşmağa başladı. Sonra birdenbire sordu:

— Sen benim avradımsan değil mi?

Kevser Bacı, bu soruyu gereksiz buldu. Fakat gene de cevapladı:

— Hee... Avradınam...

— Öyleysem söyle bakalım, bir avradın eri, amansız derde düşerse, sırrını kime açar?

Kevser Bacı, İt Ağası'yla bir arada geçirdiği yılların içinde, kadınlık payını didikledi. Aklına, kocasından yana hiç bir sır takılmadı. Bunun üzerine, İt Ağası'na sırdaş olamıyacağını kestirdi:

— Herhal arkadaşlarına, dedi.

Odanın içini, bir sessizlik bastı.

Kevser Bacı, kocasının gençlik yıllarını hatırladı: Yelek cebinin birinde altın, diğerinde gümüş paraların dolu olduğu yıllardı bu. Ve evlendiklerinde kocasının ismi «İt Ağası» değildi. Herkes ona «Şakir Ağa» derdi... O, üç beş köyün sahibiydi. Kumara oturduğunda, geceyle gündüz birbirine geçer, kimi zaman eve sini sini baklavayla döner, kimi zaman da yüzünden düşen bir parça olurdu. Şakir Ağa günün birinde, içtiği boğma rakısıyla, dünyadaki tüm keyiflere sahip çıkmış, bir kekliğe en güzel köyünü değiştirmişti. Köy hâlâ başkasının hesabına gümbürderken, kekliğin ömrü iki yıla erememişti. Ve zaman gelmiş, Şakir Ağa'nın tüm serveti, buz üstünde yazı örneği eriyip gitmişti. İnsanlara küsen Şakir Ağa, bu kez sokaktaki itleri peşine takıp, evine

getirmişti. Onların aç karınlarını doyururken, silinen ağalık duygusunu yeniden tatmak istemişti. Ve böylece Şakir Ağa'nın ismi, İt Ağası oluvermişti.

Kevser Bacı, burnunun dibine kadar sokulan İt Ağası'nın yeliyle, geçmişle ilgili düşüncelerinden koptu. Tamtakır olmuş odanın içinde, peştemala sarılı olan kocası şimdi kendisine sığınıyordu.

İt Ağası, yoksulluğunu öteye iten bir sesle çıkıştı:

— Unutma hatun, dedi. Er kısmının sırdaşı, avradıdır.

Kevser Bacı güldü:

— Vah benim ağam... Demek kuru çul üstünde kalınca, senin sırdaşın olacaktım ha!

— Yere giresen. İşte aklın bunca... Siye avradın hası olman için fırsat veriyem, daha ne istiysen. Ancak avradın kahpe olanı, eyi günde erine sahip çıkar. Emme senin gibisi, böylesi zamanda ortaya atılır.

Kevser Bacı'nın karnı açtı. Boş söz dinlemeğe niyeti yoktu. Günlerden beri kazan kaynatmamış, sofra yayamamıştı. Asker ocağına kendisini dar atan oğulları, karavanaya dalıyor, geriye kalan kızları Elif ise, gırtlağının uğruna, sevmediği halasının evinde yüzünü hep güleç tutuyordu.

Kevser Bacı sordu:

— Benden ne istiysen?

— Yapacak mısan?

— Hele, de...

— Yoook... Yağma mı var? Yapacağam demelisen...

Kevser Bacı sıkıldı. İt Ağası'nı, yakasından düşürmek için:

— Söyle, dedi. Ne dersen tutacağan..

İt Ağası bedenini saran peştemalı gevşetti. Sonra bağdaşını biraz daha yaydı:

— Bak hatun kişi, dedi. Ocağım kuru, karnım aç, emme gönlüm zengindir. Yanı ki, ben âşık olmuşam, ben yanıyam...

Kevser Bacı'nın çukura kaymış gözleri, irileşip ileri atıldı ve tırtıl olmuş dudakları gerildi:

— Viş anam. Bu nasıl söz?

İt Ağası, dileğinden kopmadı:

— Ya avrat, böyle işte. Karanlık bir dehlize yuvarlanmışam. Eğer bunca yılın avradıysan elime yapış.

Kevser Bacı, dağlanan yüreğine su serpmek istedi:

— Paray yok ki!.

— İşte avrat, işin zoru da bu ya. Eğer param olmuş olsaydı, seni karşıma alıp konuşturur muydum? Madem ki fikrine müracaat ediyem, para senin yamacında demektir.

— Nasıl yanı?

— Ben duymuşam ki, sende saklı bir altın varmış. Asaletini gösterirsen, bu iş olur.

— Küller başıma. Zil zebil olum ki, altınım maltınım yoktur.

— Gözüyü yassılama avrat. Ben duymuşam. Hemin de emin ağızdan.

Kevser Bacı, eskimiş bedenine, günün birin-

de sahip çıkacak azrailin korkusuyla sarsıldı. Yıllardan beri akla gelmiyecek yerlerde sakladığı, atasından kalan bir altına, açlıktan ölse bile el uzatmıyacağına karar vermişti. İt Ağası'nın, kıllı suratmda parlayan kara gözlere baktı:

— Bunu isteme ağam, dedi. Al, canımı parala, emme altınıma dil döndürme.

— Şuralıkta ben sızım sızım sızlarken, senin altının üzerine oturman doğru mu ya hatun?

Kevser Bacı, bakımsız saçlarını kaşıdı. Ufalmış, eskimiş bedeni şu yeryüzünde, en kızgın güneşin parlattığı gün ışığında yanan gaz lâmbası gibi gözden ırak, canlılıktan yoksundu. Gönlündeki korkuyu bir kez daha silkeledi ve kocasına sızlandı:

— Bak ağam, dedi. Ben bunca yılın avradıyam, sen kalkmış üstüme âşık olmuşsan. Canın sağ olsun. Bu işiye heç bir diyeceğim yoktur. Emme altınımı vermem. Şu kara dünyada kendime sahip çıkamadım. Gene canın sağ olsun. Emme, ölümü yerde komam. İşte bu altın o zaman imdadıma ulaşacak. Bedenim kefenle dürülür ve de Allahını seven, tabutuma yapışır. Ölüm olmazsa altını ne edecağam. Yoluya kurban olsun.

İt Ağası karısının bu sözlerinden ürktü. Onun ölüme olan saygısını sarsmak istedi:

— Yanlış düşünme avrat, dedi. İnsan ölünce, el uzatan çok olur. Gel etme, ölüm için ayırdığın altını ver de, benim ölümüm kişelensin. Ve de gelecek gelin, bakarsan bereketiyle gelir. Sana söz olsun yakında bir altın yerine iki altının olacak.

Kevser Bacı, acı acı güldü:

— Beni kandırma herif. Ben uşak değilim. Altın yerinden oynadı mı, kuş misali uçup gider. Emme ölüm insanın başına oturdu mu, kurşun gibi ağır olur.

İt Ağası, bugüne dek karısma hiç böylesine yalvarıp yakarmamıştı. Birdenbire kızdı:

— Sen bilirsen, dedi. Benden söylemesi. Elif'in şanı ayağa düşerse, mabalı boynıya...

— Kızımızı bu işe bulaştırma ağam. Zavallı zaten, kara yazısına düğümlenip kaldı.

— Vaa... Bu iş önce ona, sonra senin altınıya bağlı.

Kevser Bacı anlatılanları kavrıyamadı.

— Bak ağam, dedi. Biye öyle geliy ki, sen beni bilmeceye düşürecağsan. Hu... Öyle değil mi?

İt Ağası, yağ içmiş gibi odanın içinde dolaşıyor, altından sonra kızları Elif'i öne nasıl süreceğini hesaplıyordu.

Sevdası için her çareye yapışıyor, sonunda tüm yollar çıkmaz sokak olunca, bu kez peştemalını açıp içine sevdasını sarıyordu. İşte asıl kızılca kıyamet o zaman kopuyor, bedenine değen sevdası, aklını zehire buluyordu. Daha önce vermiş olduğu kararı, karısına açıkladı:

— Ben Elif'i vermişem, dedi.

Kevser Bacı, aceleyle sordu:

— Kime?

— Zülküflere...

— Onların oğlu yok ki... Hemin de Zülküf evli.

— Eyi ya... Ben de evliyem. Emme unutma ki, Zülküf'ün bacısı var. Hemin de ceylân gibi

İşte ben bu avrada yanmışam. Yanı ki, ben kızımı Zülküf'e verecağam, o da bacısmı bana...

Kevser Bacı, yerinden hopladı. İki elinin parmaklarıyla yüzünü, yukarıdan aşağıya doğru kazıdı:

— Viş anam, ocağıma taş yağdı... Bu nasıl alış veriştir. El kadar yavrumu, kocaman avratlan mı tokuşturacaksan?

İt Ağası, yeniden Kevser Bacı'nın yanıbaşma oturdu. Konuşurken, açlıktan kokan nefesi, kadının suratmı yalıyordu.

— Ya avradım, böyle işte. Biz aramızda meseleyi çözümledik. Elif, Zülküf'e varacak, ben de bacısını alacağam. Bu işten dönmek yok gayrı. Söz ağızdan kaydı bir sefer. Emme gel gör ki üstüme bir zubun, altıma bir döşek gerek. Yanı, mesele her yandan, senin altınının etrafında düğümlendi. Bak, ben bunca yılın herifiyim. Seni başıma taç eylemişem ve de avradım diye koynuma almışam. Fakat ne çare ki, Cenabıhak şimdi de yeni bir avradı kısmet kıldı biye. Engel olursan, hem alın yazıma karşı çıkmış, hemin de Allaha asileşmiş olacaksın. Hıı... Ne deyisen?

İt Ağası, sorusunu, Kevser Bacı'nm aklma takar takmaz, ayağa kalktı. Birkaç adım yürüdü. Sonra karısına dönüp:

— Senden bir tek kelime bekliyem, dedi. He, ya da yok...

Yeniden odanın içinde dolanmağa başladı. Sağ eliyle, bedenini örten peştemala sahip çıkıyor, sol elini de kıllı suratmda gezdiriyordu. Uzun bacakları, zayıf bedenini daha çok yukarı veriyordu.

Kevser Bacı, sırtını dayadığı duvarın dibinde pörsümüştü. Onun gönlü şimdi, kızı Elif, altını ve üstüne gelecek kumayla üçe biçilmişti. Ağlamağa başladı. Gözyaşları yanaklarından iniyordu. Fakat bu bol ıslaklığa rağmen, sesi kuruyordu. Başını yukarı alıp, İt Ağası'na sordu:

— İlle de tek bir cuvap mı?

İt Ağası, kadının gönlünde açılan korkuyu çevirdi:

— Hee! Hee!..

— Allah canımı alsın öyleyse...

— Suratın bata ulan. Bu da söz mü yanı.

— Ne edim ya! Elif'im senin narına yanacak. Başıma kuma çöreklenecek. Ve de ölümüm heder olacak. Bütün bu işler, hep senin sönmeyen şu soyhan uğruna feda mı olsun?

İt Ağası, yokuşa saran dileğini, düze çekmek için son çareyi de öne sürdü:

— Ya, demek böyle, dedi. Ulan senin aklın benimkinden çok mu ha? Ya «he» dersen, ya da üçten dokuza boş olursan... Nasılmış?.. Al şimdi altınıyı başına çal!...

Kevser Bacı'nın gözyaşları birdenbire kurudu. Üçe biçilmişti gönlü, şimdi tümden kopmuş ve aklı başından gitmişti. Yerinden kalkıp, avluya çıktı. Güneş nerdeyse karşı dağın ardına yıkılacaktı. Fakat henüz ışıkları gözle tutuluyor ve sabahtan beri altına aldığı doğa, serinlemek için sabırsızlanıyordu.

Kevser Bacı, altını saklı olduğu yerden aldı. Ve az sonra sokak kapısı açılıp kapandı...

ELÂZIĞLI HAMAL

Hasan Dayı hamalların en ufağıdır. Onun yüzü pek görünmez. Matbaalara iki büklüm gelir, iki büklüm gider... Çok tutarlar Hasan Dayı'yı. Boyu ufaktır. Eğildi mi, aşağılara iner yüksekliği. Yerden kaldırırlar kurşun kalıplarını, hop sırtına. O, önce hafifçe sallanır, sonra bir eliyle bir bacağını tutar. Destek alır bu bacağından kendine. Bir eliyle de, arkalığının ucuna takılı olan ipini uzatır. İpi, sırtındaki yükün üzerinden aşırıp Hasan Dayı'ya verirler. Bu kez o, ipi çeker ve titreye titreye gider. Onun titrediğini görmek için keskin göze gerek yoktur. Yeter ki, adam yerine konulup bakılsın...

Hasan Dayı, matbaadan caddelere çıkar. Başını yukarı verdikçe, boyun kasları gerilir, ağrır. Fazlaca öne yıksa, bu kez uygarlığın hızıyla uzlaşamaz. Caddelerde insanlar, arabalar dolu... Hamal kısmının işi ne!.. Aklı hep, sırtındaki yükü koşaltacağı matbaadadır. Adımları ağır, sayılıdır: Karnı şiş kadının, doğum gününü sayması gibi...

Hasan Dayı geniş caddelerde, karşıdan karşıya geçer. Arabalar klâksiyon çalar. Arabaların içindeki insanlar homurdanır. Kaldırımlarda yürür. Burnu insanların bacakları arasındadır. Hasan Dayı'nın gözleri kimi zaman mini etekli kızlara takılır. O dönüp bakamaz kızların ardından. Bu sıra gözleri önünde geniş, yuvarlak bir kadının kalçası peydah olur. Kadın gider, o yekinir. Fakat Hasan Dayı'nın dizlerine bir sızı basar ve yüzünü göremediği bu kadının, alt bölümünden de vazgeçer. Bir sokak başına gelir, köşedeki bakkal dükkânından sola döneceğini anlar. Ve döner. Birdenbire bakışlarına bir şalvar takılır: «Hemşerim,» der içinden. «Malatyalıdır, Elâzığlıdır belki de...»

Hasan Dayı yükünü boşaltacağı hana girer. Sekiz, on adım koridorda ilerler. Sonra bir merdivenin başına gelir. Bodruma inecektir. İlk basamağa bir ayağını atar. Bu kez sırtındaki yük bedenine daha çok yayılır. Hasan Dayı'nın bedenindeki bütün kan, başma sıkışır, gözleri yuvasında ağırlaşır. Sonra matbaanın kapısına gelip, durur. Matbaanın içindeki bacaklar kıpırdamazlar hemen. Ve Hasan Dayı bağırır:

— Haydi!..

İnsanlar başlarını sesten yana çevirirler. Hasan Dayı göremez bunu. O, ağırlığından çok yükün altında bir kez daha bağırır. Daha hızlı, daha öfkeli bağırır:

— Haydin yahu!..

Bir çırak gelir. Kapının ikinci kanadını açmadan sorar:

— Hangi matbaadan emmi?
— Züratişden herhal.
Çırak, ustasına bağırır:
— Süratiş matbaasındanmış...
— Al içeri... Tamam...
Çırak, Hasan Dayı'yla alay eder:
— Biraz geri bas... Geri bas da kapı açılsın.

Hasan Dayı alışık olduğu bu sözlere pek kızmaz. Birkaç adım geri gider. Kapı açılır. İçeriye girer. Sırtındaki kurşun sayfalarını indirmeğe başlar çırak. Bir, iki, üç... On, on bir, on iki... Hasan Dayı'nın bedeni duyularını kaybetmiş gibidir. Bilemez daha sırtında kaç sayfa kaldığını. Hatta kimi zaman sırtında bütün yük boşaldığı halde, o bekler, durur. Çırak sütsüzse eğer, sayfa alıp indiriyormuş gibi yapar bir süre. Bunu görenler gülüşür. Sonra çırak arkalığına dokunur. O bunu da anlıyamaz. Bu kez seslenir:
— Tamam...

Hasan Dayı sırtında yük varmış gibi korka korka belini doğrultur ve yükün altına gireliden beri, göremediği insanların yüzünü ilk kez görür. Fakat o, bu yüzlerden hiç hoşlanmaz. Çünkü bu yüzlerde, Hasan Dayı'yı aşağılayan çizgiler vardır. Onun iki büklüm olan bedeninde, bir insan yüreği taşıdığını çoğu düşünmemiştir bile...

Onun evi yoktu. Çoluk-çocuğu köydeydi. Büyük bir odada kalıyordu o. Onbeş, yirmi hamalla.

Odaya girdi. Arkalığını çıkarıp her zamanki yerine dayadı. Ötekilerle karışacak diye hiç bir korkusu yoktu onun. Arkalığı çok eskiydi çünkü.

Ayakkabısını çıkarıp, yere serili olan yatağının yanına geldi. Çevresindekilere:

— Selâmünâleyküm, dedi.

İçlerinden yalnız birisi, isteksizce selâmını cevapladı:

— Aleykümselâm...

Her yeni gelen hamala, düşman olurdu diğerleri. Üstelik bu Niğdeli de değildi. Niğdeliler aralarında kumpanya kurmuş, başka yerlerden gelecekleri Babıâli'de çalıştırmamağa karar kılmışlardı.

Hasan Dayı, yatağının altından, daha önce sakladığı kâğıtla kalemi aldı. Yatak komşusuna biraz sokuldu:

— Hemşerim, dedi. Biye bir mektup yazacağsan değil mi? Dün akşam vadettiydin.

Hamal, kocaman elleriyle kıllı yüzünü sıvazladı. Sonra sordu:

— Sen nirelisen? Hele doğru söyle?

— Elazığ'lıyım babo... He vallah, he billah...

— Ben Niğdeliyim...

— Hemşeri sayılırığ gene de.

— Nasılmış?

— Niye olmasın babo? Sen ve de ben, suyun öbür yamacında doğmuşuz...

Hamal güldü. Sonra başını salladı:

— Olmaz böyle şey, dedi. Olmaz ama, gene de mektubunu yazıverim. Kısa emme.

Hasan Dayı sevindi:

— Olsun... Kısa, mısa. Di hadi...

— Söyle bakalım.

«Nasılsız? Ey misiz? Beni sual ederseniz, eyi-

yim. Cenabıhak hepimizin yardımcısı olsun. Size yalan söylemişem... Ben burada kapıcılık etmiyem. Hamal olmuşam. Ağzıyızı sıkı tutun. Bu sırrı kimseye vermeyesiz. Düşmanlarımızın kulağına çalınmasın. Sonra köy yerinde sizi tefe korlar. Yakında para salacağam. Size bir habarım var. Ben, eyi bir arkalık alacağam. Yanı, semer ha!.. Şimdiki arkalığım çok kötüdür. Üstü enişli, yokuşludur. Beni azarlıylar. Düz olmalıymış semerin üstü. Anam nasıl? Ellerinden öperem. Emmime selâm ederem. Uşaklara mukayyet olasız. Emo'yu, Zeyno'yu tarlada, yalnız başlarına bırakmayasız. Hüsso'dan habar alıy mısan? Eyvallah... Hakko'nun bu yaz sünnetini, ölümden farz yaptıracağam...

Hadi hoşça kalın. Beni soranlara bâki selâm...

«Hasso»

Hasan Dayı mektubu eline aldı. Sonra aklına çok önemli bir şey gelmiş gibi yatak arkadaşına:

— Senden selâm yazmayı unuttuk ha babo, dedi.

Hamal mektubu tekrar aldı: «Bu mektubu yazan da çok selâm eder,» diye ekledi.

Hasan Dayı, erkenden uyumak için yatağa girdi. Kemikleri sızlıyordu. İçindeki pamukların bile simsiyah olduğu yorganı başına çekti. Aile özlemi gönlünde birkaç kez çalkalandı. Sonra uyuyakaldı...

Erkenden yola düştü. Cebinde, yeni bir arkalık alacak kadar parası vardı. Kentin en uç semtine vardı. Burada hayvanlar için semer yapıyor-

lardı. Arkalığı da burada bulabileceğini söylemişlerdi. Bir dükkânın önünde durdu. İçeri baktı. Yüreği yerinden hopladı. Arkalıklar duvara sıralanmıştı. İçeri girdi:

— Selâmünâleyküm...

Semerci, çay içiyordu. Çayını yudumladıktan sonra:

— Aleykümselâm hemşerim, dedi. Buyur.

Hasan Dayı duvardaki arkalıkları göstererek sordu:

— Bunların ceremesi nedir ağa?..

Semerci güldü:

— Kimin için alacaksın?

— Ben, biye.

— Sana olmaz bunlar. Büyük gelir.

— Ufakları yok mudur?

— Hamal kısmı iri olur. Senin gibisini de hiç görmedim doğrusu.

Hasan Dayı'nın tüm bedeni gerildi. Küçücük gözleri irileşti:

— Yapıyam ha, dedi. Bal gibi hamallık da yapıyam. Sen benim ufaklığıma bakma, yüreğim kocamandır. Aha, pençem gibi...

— Kızma hemşerim. Köpürme. Uydururuz bir şey...

Hasan Dayı, sönen umudu tekrar parladığı için sevindi. Küçücük yüzüne tatlı bir gülümseme yayıldı. İnce dudakları gevşedi. İrileşen gözleri, tekrar yerine çekildi. Bir eliyle kasketini çıkardı, diğer eliyle başını kaşıdı:

— Hadi babo, dedi. Bir şey becerle... Gidece-

ğam... Ekmek paramın önüne düşem. Bende, aş bekleyen çok uşak vardır.

Semerci yerinden kalktı. Duvardaki arkalıkları, gözleriyle taradı. Sonra birisini alıp, Hasan Dayı'ya uzattı:

— Şunu kuşan bakalım.

Hasan Dayı, incecik kollarını uzatıp arkalığı sırtına vurdu. Büyük geldi:

— Üzerime oturmadı hemşerim, dedi. Ufaltmanın mümkünü yok mudur?

— Çıkar... Kol askılarını keselim...

Semerci, arkalığın kol askılarını kesti, dikti. Sonra pazarlığa giriştiler.

Hasan Dayı, yeni bir elbiseye kavuşmuş çocuk sevinciyle, az sonra semerci dükkânından çıktı.

Öğleye doğru Babıâli'ye döndü. Kurşunlarını, kâğıtlarını taşıdığı matbaaya geldi. Hiç kimse, yeni arkalığını farketmedi. Oysa o, neler ummuştu..

Hasan Dayı sordu:

— Hazır bir şey var mıdır?

Birisi çıkıştı ona:

— Var ya... Nerde kaldın?

Hasan Dayı fırsatı kaçırmadı:

— Görmisen mi beğim, yeni arkalık almışam..

Adam umursamadı:

— Eğil, dedi. Şu formaları Sanayi pasajındaki matbaaya götür. Sonra gene gel.

Hasan Dayı eğildi. Çırak, sırtına yeni bir kitabın ilk formasını yükledi. Sonra mırıldandı:

— Haydi tamam. Geri, geri bas.

Hasan Dayı matbaadan, önce hanın koridoruna, sonra caddeye çıktı. Sırtında Emile Zola'nın Germinali vardı. Dün de Kerbelâ Vakası'nı taşımıştı. Belki de yarın, Lenin'in bir kitabını taşıyacaktı. Ya öbürgün... Bir aşk romanı... Hasan Dayı'nın sırtında, dünya edebiyatı gidiyor, geliyor... Vitrinler kitaplarla doludur. Vitrinlerde pırıl pırıl kapakların içinde yazarın emeği, matbaacının, dağıtımcının komisyonu... Her kitapta Hasan Dayı'dan duyulmayan bin inilti. O taşır, o geri basar, o beli iki büklüm kitapların formasını sırtlar. Kimi zaman zekâ testlerini taşır o. Kimi zaman şirketlerin milyonluk yıl sonu bilânçosunu. Onu kandırır herkes: «Çök,» derler, o çöker. Sonra insanlıktan söz eden binlerce kelime vurulur sırtına. Yazarın biri, hapishanede geçen yıllarını anlatır bir kitabında. Bir diğer yazar, ilk aşkını anlatır, ballandıra ballandıra. Ve kimi zaman bir gazetenin sayfalarını taşır o. İlk sayfada kocaman bir eşek resmi vardır Sahibi dayak atmıştır eşeğe. Hayvanları Koruma Cemiyeti ateş püskürür. Hasan Dayı sırtında, bu eşek resimli sayfayı taşırken belki de cebinde ekmek parasının zeytine, peynire ulaşıp ulaşamıyacağını hesap etmektedir.

Hasan Dayı, yükünü boşaltıp dönüyordu. Bir adam seslendi ona:

— Hey, hamal!.. Gel!..

Hasan Dayı başını sesten yana çevirdi:

— Beni mi çağırıysan?

— Evet!.. Çabuk ol. Sallanma.

— Başka matbaaya gidecağam.

Adam kızdı:

— Sonra gidersin. Bu iş çok acele.

— Huylanıylar biye ha!..

— Kim?..

— Hamallar... Biye söylemişler ki, başka yerden iş tutmayacağsan.

— Olmaz böyle şey. Hem bu iş çok acele. İnsan Hakları Beyannamesi. Hemen baskıya girmeli.

— Ne işi dediy?

— İnsan Hakları Beyannamesi.

— Neymiş ki o beyim?

— Uzatma!.. Hadi... Çabuk...

— Kaç arkalık?

— Bir sefer be! Şu aşağıdaki sokağa götüreceksin.

Hasan Dayı istemeye istemeye adamla birlikte yürüdü. Sonra ilk kez gördüğü, bir matbaaya vardılar.

Hasan Dayı eğildi, sırtına İnsan Hakları Beyannamesini yüklediler.

Çıktı yola. Sekiz-on metre gitti. İlk sokaktan sola döndü. Bu sıra karşısına iki hamal çıktı. Hasan Dayı'yı görür görmez, günlerden beri duydukları kin beyinlerinde dinamit gibi ateşlendi. Uzun boylusu Hasan Dayı'nın yolunu körletti:

— Dur bakalım!..

Hasan Dayı ağırladı.

Bu kez öbür hamal çıkıştı:

— İki matbaa az mı geldi deyyus?..

Hasan Dayı, «deyyus» sözünü duyar duymaz olduğu yere çivilendi. Boyun kaslarını gerdi:

— Deyyus babaydır gevvat. Rica etti herifin biri. Tezmiş... «İnsan Hakkı» dedi.

Genç hamal parladı:

— Seninle pazarlığımız neydi ha?.. Sırtına altın bile vursalar, başka matbaalara yanaşmak yoktu hani!..

— He... Doğrusu söyliysen... Emme oldu bir sefer... Deyyus babaydır ha!.

Genç hamal dayanamadı. Suçu, özüründen büyük olan Hasan Dayı'ya yandan tekmeyi attı. Hasan Dayı yere yuvarlandı. Sırtındaki sayfalar caddenin üzerine serpildi. Hasan Dayı yerinden doğrulup kalkamıyordu. Arkalık henüz Hasan Dayı'nın sırtındaydı. Onu sökmeye çalışırken, hamallar da habire tekmeyi indiriyorlardı.

Bu sıra Hasan Dayı'nın gözlerine dağılan sayfalar ilişti. Ve bu dağınıklık onu çıldırttı. Yediği yumrukların, tekmelerin altından kurtulup, ayağa kalktı. Birkaç adım geriye çekildi. Gözle kaş arası, şalvarının sağ cebine elini sokup, sustalısını çıkardı.

Hamallar bir an kımıldayamadılar. Hasan Dayı da üzerlerine gitmedi. Fakat birkaç saniye sonra genç hamal öne atılıp Hasan Dayı'nın elinden sustalıyı almak istedi.

Bu ara sustalı yumuşak bir yere battı. Genç hamal karnından bıçaklanmıştı. Hasan Dayı bu kez diğer hamalın üzerine yürüdü. Fakat o çevik bir hareketle eğilip, yerde duran Hasan Dayı'nın arkalığını aldı ve önüne siper etti. İşte ne olduy-

sa bu sıra oldu. Hasan Dayı yepyeni arkalığını karşısında görünce havaya kalkan sustalı eli taş kesildi. Arkalığını yaralamaktan korktu. Fakat alın yazısına nokta konulacak an da yaklaşmıştı bu ara... Genç hamal yaralı olmasına rağmen, yavaş yavaş Hasan Dayı'nın arkasına yanaşmağa başladı. Cebinden bıçağını da çıkarmıştı. Genç hamalın yarasından boşalan kan, onu ölümün yanıbaşma getirmişti. Fakat o, kendisini bıçaklayan adamı ayakta gördükçe, ölümü kişeliyor, bedenini saran kin, onu ayakta tutuyordu. Genç hamal Hasan Dayı'nın ardına iyice sokuldu. Ve son gücünü harcayıp, bıçağını hasmının sırtına gömdü. Hasan Dayı ciğerlerine ulaşan bu bıçak darbesiyle birlikte. sırtında genç hamalın ağırlığını da duydu. Kendisini öne alıp, üst bölümünden bacaklarına doğru kayan ölünün ağırlığından kurtulamadı. Birkaç kez sallandı. Yüzükoyun düşeceğini hissetti. İnce kollarını öne verip, çıbanlı yüzünü yere çarptırmak istemedi. Fakat kolları güçsüzdü. Yere yığıldığında, arkalığı az ötesindeydi...

GÜZEL ÇOCUK

Kentin ortasından ince bir çay akardı. Pis ve yoğun bir suydu bu. Kışın kabarmazdı. Fakat yaz mevsiminde incecik olurdu. Kentli «Hayat Çayı» derdi bu pis suya. Gündüzleri hayvanlarla çocuklar bir arada girerdi içine. Geceleri de kıyısında, bekârlar keyif çatardı.

Mevsim yazdı. Güneş, bütün ışıklarını alıp götürmüş, mehtaplı bir gece, kenti içine almıştı... Üç bekârla, on oniki yaşlarında bir çocuk, kentin dışına âlem yapmağa gelmişlerdi. Dere önlerinde sessizce akıyor, altına oturdukları ihtiyar bir ağaç, rüzgârın hiç bir darbesine uğramadan öylece duruyordu.

Şakir, arkadaşlarının bardağını boğma rakısıyla doldurduktan sonra:

— Haydin kardaşlar, dedi. Mısafırımızın şerefine...

— Şerefe...

— Şerefe...

Konuk, az ötedeki çocuğu göstererek sordu:

— Bunu niye getirdiniz?

Şakir bağırdı:

— Yanımıza gel ulan...

Çocuk yerinden kalktı. Bir süre ayakta dikildi. Korkuyordu sofraya gelmeye.

Şakir tekrar bağırdı:

— Haydi aslanım ürkme gel... Soframıza meze ol!..

Çocuk gelip oturdu. Şakir önüne bir şeyler koydu:

— Ye... Bunlar da siye...

Şakir, yirmi yaşlarında, orta boylu, kara suratlı bir gençti. Gözleri gecenin içinde bile parlak ve eziciydi. Konuğa dönerek sordu:

— Şehrimizi nasıl buldıy babo?

Konuk, yavaş bir sesle Şakir'in sorusunu cevapladı:

— Eski bir kent. İnsanları sıcak yürekli. Akrabamız buraya gönderilmeseydi, gelip görmek aklımdan geçmezdi doğrusu.

Henüz on sekizini bile aşmamış olan Hidayet atıldı:

— Öyledir kardaş, dedi. Ancak bir tesadüf ola ki geline. Ben de o yanlara çok niyetlenmişem. Ne çareki olmıy...

Konuk aklına takılı soruyu tekrar ortaya attı:

— Bu çocuk kimin nesi?

Şakir, pis pis güldü:

— Siye, enine boyuna bir ziyafet çekek dedik. Bu oğlanın hüneri sonra başlar. Hele kafalar tütsülensin...

— Akrabanız mı?

— Töbe babo... İte atsan istemez böylesi gözüyassıyı...

Çocuk başını öne eğmiş, ağzındaki lokmaları çiğniyor, fakat bir türlü yutamıyordu. Onun çalışan ağzı eğildi şimdi. O, gönlüne dolan kederini beyninde övütüyordu.

Şakir bardağındaki rakıyı yudumladı. Sonra yanında oturan çocuğun, ay ışığında parlayan körpe ve kusursuz yüzüne bir süre baktı. Sağ elini usulca uzatıp, yanağından bir makas aldı. Çocuk kendisini geri çekmedi. Hatta başını kaldırıp, yanağına uzanan elin sahibine bakmadı bile. Şakir konuğa, büyük bir iş başarmış gibi:

— Bu kıtlıkta hoştur, dedi. Herkese böylesi körpe piyango vurmaz.

Konuk şaşkınlık içindeydi. Yeni terlemiş bıyığı üzerinde, ince parmaklarını gezdirirken:

— Olup bitenlerden hiç bir şey anlamıyorum, dedi. Ne kıtlığı?.. Ne piyangosu?.. Bu çocuk?..

Hidayet, konuğun sözünü böldü:

— Siz böyük şeherlerde yaşıysız... Bilmezsiz böylesi usulleri. Bu bir mecburiyettir emmioğlu... Şakir doğru söyliy... Bu oğlan piyangonun daniskasıdır... Ya!..

Şakir rakıyı tazeledi. Sonra çocuğa da bir bardak doldurup uzattı:

— Sen de iç ulan...

Çocuk direnmek istedi:

— Bana dokunuyor ağabey. Geçen sefer kustumdu...

Şakir kesip attı:

— Bu başka aslanım. Al... Dik başına... Hadi...

Konuk kızgın bir sesle araya girdi:

— Bırakın canım... Küçücük çocuğa rakı içirtmek olur mu?

Şakir sırıtarak başını salladı:

— Senin aklın ermez, kardaşım. Rakı bu işin kasıntısını ortadan kaldırır. Sen onu, bir yudum yuvarladıktan sonra seyredacağsan. Rakı, durgun'uğu üzerinden yel gibi aparır. Sonra yekinir yerinden, sokulur insana, it eniği gibi...

Konuk iyice şaşırmıştı:

— Kimsesi yok mu bu çocuğun?

Şakir soruyu cevapladı:

— Babasını kaçakçılar hakladı. Hökümat konağının önünde kurşunladılar. Açıkgöz, hemin kaçakçılarla kumpanya kurmuş, rüşvet almadaymış, hemin da hökümata yaranmak istemiş. Kaçakçı milleti merttir, sözüne erdir... Mal bu, yüze belâsız atladı mı, para cıgara gibi sarılıp, tabakaya konurmuş... «Hele ağa bir cıgaramızı tellendir» derlermiş kaçakçılar. Herif alırmış tabakasının üstünden bir cigara.. Kulağının arasına geçirir, «Sonra içerim» dermiş. Ardından para cebellezi... Bir gün şeytan dürtmüş herifi. İlkin kaçakçılardan almış rüşveti. Sonra... Ha, emmioğlu siye söyliyem... Kaçakçıların izleyeceği yolu peşin bildiği için, hökümata ihbar etmiş... Candarmalar pusuya düşürmüş kaçakçıları... İki herif cartayı çekmiş. Eee... Kaçakçı milletiylen oyun olur mu? Devirdiler herifi, hökümat meydanında..

Bu sıra çocuğun ağladığı duyuldu. Derin bir sessizlik oldu. Sofra başında oturanların kulakla-

rına, dereden gelen kurbağa sesleri ve çocuğun ağıdı doluyordu. Şakir sinirlendi:

— Ne ağlısan ulan gevvat, babay döneklit etmemiş midir?

Çocuk hâlâ ağlıyordu. İnce dudaklarından sevgi dolu kelimeler boşaldı:

— Babam benim... Canım babam...

Bir süre sustu. Sonra sordu:

— Döneklik ne demek ağabey?

Hiç biri çocuğun sorusunu cevaplamadı. Herkes ayrı şeyler düşünüyordu.

Konuk, yeni bir soru attı ortaya:

— Ya anası?..

Şakir ikinci rakı şişesine uzandı. Bardakları doldurdu:

— İlkin rakı babo...

Hep birlikte rakılarını yudumladılar. Şakir sol kolunu uzattı ve şahadet parmağını çocuğun gözüne kadar yaklaştırdı:

— İşte, aha bu enik, babasının dönekliğine kurban olmuştur. Kaçakçılar herifi hakladıktan sonra, oğlanı dağa aparmışlar. Ve emmioğluna söyliyem, kuytu bir yerde ırzına geçmişler. Sonra el ayak çekilince getirip, anasının önüne kürelemişler. Avrat o saat, cansız kalmış...

Şakir sözünü kesip yutkundu. Sonra çocuğa döndü:

— Şimdi nerde kalıysan ulan?..

Çocuk öne düşmüş başını kaldırdı. İncecik sesi duyuldu:

— Nenemin yanında... Babaannemin...

Hidayet durgun geçen geceyi hareketlendirmek istedi:

— Bırakın lo, ben böylesi oğlanları çok görmüşem. Sarı olacak, gözleri mavi, yanakları hem özürsüz, hem kara değil, al... Oh babo, oh... Bırakır mı eloğlu böylesini bizim buralarda... Gel ulan, biye yanaş... Şakir, sen de bir gazel at hele... İçmişem, coşuyam...

Hidayet kendisine sokulan çocuğun saçlarını okşuyor, arada bir eğilip, yanağından öpüyordu. Konuk iyice huzursuz oldu:

— Biliyor musunuz, dedi. Buraya geldiğime pişman oldum. Bu çocuk aramızda olmamalıydı...

Hidayet iyiden iyi sarhoş olmuştu. Konuğun sözleri canını sıktı:

— Sen ne söylisen kardaşım? Bizim halımızı neden anla mısan? Siz böyük şeherlerde, maya gibi avratlarlan yatarsız. Civan gibi kızları koklar, öpersiz. Sözü ne demeye getiriyem, anlıy mısan? Biz buralarda acız babo, aç. Avratlar çarşafın içinde. Sokakta görsen, ayırt edemezsin; bir civan mıdır, yoksa tirit olmuş moruk mudur... Düşünüyem, aklımı renklendiriyem, gene de bir avrat canlandıramıyam kafamda. Anlıy mısan babo, ben daha anam, bacım hariç, heç bir avrat kolu bile görmemişem. Allah bize bu nevsi vermiş... Eee... Nasıl sönecek? Nasıl?..

Şakir, Hidayet'in sözünü yürüttü:

— Hidayet doğru söyliy emmioğlu. Kara çarşafa girmiş avrattan heç medet yoktur. Kerhane, saz-söz ulaşmadı daha bu yana. Ben duymuşam

ki, böyük şehirlerde avratlar saçlarını açıymış, hemin de kollarını. Bazan denk vurursa kolunun altındaki kılı-kırtışı da görüniymiş. Böyük sular varmış. Heriflerlen avratlar bir arada giriymiş içine... Çim babo, çim... Lâfı nereye getirmişem... Yani siye demek istiyem ki, burada avradın ismi var cismi yok... Şu parlak oğlanlar da olmasa, cip biçare olacağız.

— Fakat bu bir cinayettir. Küçücük çocukla olmaz böyle şey...

— Her şeyin körpesini makbul saymazlar mı? Sonra bu oğlan bir sefer kirlenmiş. Biz el atmasak, başkaları kapacak. Siye hoş bir gece yaşatmak için, onu buraya getirene kadar az mı dil döktüm... Ya, sen ne bellisen...

Konuk, Şakir'in sözüne cevap vereceği sırada Hidayet ayağa kalktı:

— Bize müsaade...

Şakir sakince söylendi:

— Duldalı bir yere apar.

Hidayetle çocuk, elele yürümeğe başladılar. Sekiz on metre gitmemişlerdi ki, oldukları yere çöktüler. Çocuk pantolonunu sıyırdı, diz çöktü. Sonra başını çevirdi:

— Yavaş ağabey e mi?..

— Biye böyle zamanlarda, ağabey deme ulan...

Biraz sonra Hidayet, sessizlikten ve sıcaktan çatlayan doğanın içinde hareketlendi. Bu hareket, sanki, yüzündeki şark çıbanlarının, kadınsız geçen yılların, güneşte yanan kara suratının baş kaldırışını anlatıyor gibiydi...

Toprağın üzerinde boy atmamış otları yolan çocuğun yanakları neden pembe idi? Neden saçları kapkara değil de, sarıydı? Neden babası gazaba uğrayıp, Batı'dan Doğu'ya gelmişti?..

İşte adam bu nedenlerle saldırıyor, kinini boşaltıyordu. Çocuk inliyor, yüzyılların günahı, ince bedenine yükleniyordu. Hayatı boyunca daha kimbilir kaç kez bu beden çökertilecek, kaç kez evlere hapsedilen kadınların görevini bu erkek çocuk yapacaktı. Herhangi bir kadına sahip olmak isteyen her erkek, önce güzel sözler söyleyecek, çiçekler, armağanlar alacaktı... Oysa bu çocuğa, «Hadi ulan ibne, gel» diyecekler. O gelecek. Güzel sözler, çiçek ve armağanlarla elde edilen kadına «Hadi git» dense o gitmeyecek, bu kez gitmesi için yeni şeyler isteyecekti. Oysa, bu çocuğa, işi bitince «Hadi ulan ip ol» diyecekler. O geldiğinden daha kolay gidecek, kaçacaktı...

Şakir yerinde duramıyor, ilk sırayı neden kaptırdığına yanıyordu. Sofradan çekilmiş olan konuk ise yan uzanmış, kolunu başına destek yapmıştı. Her ikisi de konuşmuyor, birinin aklı sekizon metre ötesi için çalışıyor, diğerinin ise, yüzlerce, binlerce kilometre ötedeki, büyük ve renkli şehirlerin içinde dolaşıyordu.

Bu sıra bir hışırtı duyuldu. Hidayet geliyordu. Çocuk orada kalmıştı. Hidayet diz çöktükten sonra mırıldandı:

— Ben işimi görmüşem, oğlan oralıkta...

Şakir cıgarasını yere bastırdı. Sonra arzunun zımparaladığı bir sesle konuştu:

— Misafirimiz niyetsiz, ben gidiyem.

Yerinden fırladı. Hızlı adımlarla çocuğun yanına vardı.

Konuğun hayal gücü, hâlâ yüzlerce, binlerce kilometre ötelerdeydi. Güllerle süslü bir bahçe... Bahçenin ortasında, sular fışkıran bir havuz... Konuk yanındaki sevgilisiyle el ele güller arasında... Sevgilisinin yanakları kırmızı gül renginde... Gözleri gökyüzünün maviliğiyle boyanmış... Saçları gür ve omuzuna yaslanmış... Bu ara Mozart'tan nağmeler geliyordu kulaklarına... Konuk, eğilip bir gül koparıyor... Sevgilisinin saçlarının arasına geçiriyor gülü. Sonra konuk gözlerini sevgilisinin gözlerine takarak: Yüreğime dolan sevdan, dudaklarımı yakıyor, diyor. Sevgilisi gözlerini kırpıştırarak gülüyor Konuk sevgilisinin dudaklarına uyanıyor... İki ateş parçası... Gençleri bir titreme alıyor... Bedenleri bu titremeye dayanamayıp, kendilerini güllerin arasına bırakıyorlar...

Bu ara sekiz-on metre ötedeki «ah, oh» sesleri tâ konuğun kulaklarına kadar ulaştı.

Konuğun bir anda gül bahçesi tutuşup yandı. Güller Doğu'nun kıraç tepelerinde deve dikeni oldu. Gül bahçesinin havuzu, az ötede akan boklu çaydı... Ve Mozart'ın nağmeleri, kurbağaların, sineklerin ağzındaydı şimdi...

Konuk yerinden kalktı. Sağına soluna bakındı. Şakir işini bitirmiş geliyordu. Hidayet konuğa sordu:

— Sen de mi heveslendin emmioğlu?

— Evet ben de...

Konuk sözünü tamamlar tamamlamaz, çocu-

ğa doğru yürüdü. Bu sıra Şakir de, Hidayet'in yanına gelmişti.

Konuk çocuğun bulunduğu yere ulaştı. Çocuğun belden aşağısı çıplaktı. İki büklüm olmuş, yan yatıyordu.

Çocuk, yanına yeni birisinin daha geldiğini anladı. Yüzü toprağa yapışmıştı. Soluğunu, sıcaktan kupkuru olmuş zemine verdi:

— Biraz bekle ağabey... Bacaklarım titriyor.

Konuk, ani bir hareketle eğildi, çocuğu kucakladı:

— Hadi, gidelim, buradan...

Çocuğun gözlerine, sevinç yaşları doldu. Konuk sırtına vurdu onu. Kollarıyla çocuğu arkadan kavradı. Bu sıra ellerinde bir yapışkanlık duydu. Çocuktan sızan kanlar, konuğun ellerine bulaşmıştı.

Mehtabın bile küsüp kaçtığı bu gecenin içinde, kentin yerini ancak uzaktaki cılız ışıklar belli ediyordu. O yöne atıldılar.

Çocuk kollarını, konuğun boynuna sarmış, başını da sol omuzuna dayamıştı. O yaralıydı şimdi. O, insanca yaşayabilmek için, yüzyılları sayıklayanların gazabına uğramış, emilmiş ve bıçaklanmıştı.

Konuğun ellerine bulaşan kan da, Doğu'ya hapsedilmiş kadınların gözyaşıydı sanki...

SON KUŞ

Güneş, sabahtan beri Diyarbakır'ın tepesine oturmuş, demir renkli dağları, taşları yumuşatıyor, birbirine sokulmaktan korkan insanları, tere kesiyordu.

Güneşin bu eziyeti, daha saatlerce sürdü. Sonra gece, gündüzün ardına bağlandı.

Zülküf, tahta çıktı. Yatağın içine girip, bakışlarını gökyüzüne verdi. Gök parlaktı. Yıldızlar çok aşağılarda dolaşıyor, Tanrı'nın ışık bahçesinden dünyaya göz kırpıyorlardı. Bu, sıcaktan avluda damda yatan insanlara gök âleminin bir armağanıydı.

Zülküf, okumağa gelmişti buraya. Bulunduğu şu ev amcasınındı.

Zülküf ağlıyordu. Fakat gözyaşlarına ses bulaşmıyordu. Çünkü az ötesindeki tahtta amcası, karısı ve amca çocukları yatıyordu. O, bu evi bırakıp kaçmak, okumaya, kocaman bir çizgi çekip, köyüne dönmek istiyordu. Fakat amcasının ettikleri!..

Birkaç saat sonra, kendinden kopabildi ve ıslak yastığa, yanağını yapıştırıp uyudu.

Horozlar ötmeden güneş doğdu.

Saatler henüz sabahın beşine ulaşmadan insanlar uyandı. Çünkü herkes, doğanın göğsünde yatmış, güneşin ilk ışıkları bedenlerine dokunmuştu.

Zülküf de kalktı.

Avlunun bir köşesinde, tek bir kuş vardı. Kuşların en güzeli, en kıymetlisi...

Haşim Amca, bu kuşun yanına geldi. Başında, beyaz tüylerle süslenmiş bir taç, ayaklarında da bilezikleri olan kuşa elini uzattı. Kuş, Haşim Amca'nm olduğu kadar, Diyarbakır'ın bile en kıymetli kuşuydu. Hem adı da vardı: Sultan...

Haşim Amca, işten çıkarılmadan önce, mutlu bir insandı. Akşamları evine dönünce, hemen kuşlarını yemlerdi. Onlar, küçük adımlarını acelecikleriyle örtbas edip, ordan oraya yel gibi gider, kimi zaman da küçük uçuşlar yaparlardı. Ve kuşların, böylesine oynaşması, Haşim Amca'ya, mutlulukların en güzelini, en cömertini tattırırdı.

Birkaç ay önce köydeki kardeşinden bir mektup almıştı: «Ağam Haşim,» diye başlıyordu mektup... «Siye yegenin Zülküf'ü yollıyacağam. Onda akıl küplen. İstiyem ki, bu oğlan diğerleri gibi heder olmasın. Ne deyisen? Yanıya salım mı?»

Haşim Amca altı aydan beri işsizdi. Karınlarını, kilerdeki un ve bulgurla kandırıp, avutuyorlardı. Fakat buna rağmen «Yok,» diyemedi. «Gelsin,» dedi. «Başımüstüne...» dedi.

Zülküf, geldikten birkaç hafta sonra kilerin de eşiği çiğnenmez oldu. Çuvalların dibine başları değmişti.

Zülküf tahttan indikten sonra, gidip yüzünü yıkadı. Sonra bir köşeye oturup, kitaplarını açtı. Çalışmak, öğrenmek istiyordu. Fakat az ötesinde amcası Haşim'in durumu ona çok dokunuyordu. İlk geldiğinde, amcasının elliye yakın kuşu vardı. Her renkten, çok cinsten.

Amcası, «Siye kurban olsunlar,» demiş ve her övün birisini boğazlayıp, dokunmağa kıyamadığı kuşlarını, Zülküf'e yedirmişti: Niyeti, kardeşine karşı küçük düşmemekti...

Haşim Amca, Sultan'ın tüyden tacını sevdi. Bilezikleri, ince ayaklarında çevirdi. Sonra başını göğe verip baktı. Görünürde bir sürü kuş vardı.

Zülküf, amcasına sordu:

— Babamdan kaç yaş büyüksün Emmi?

Haşim Amca gökyüzünden başmı aldı:

— Sekiz, on yıl yeğenim.

Zülküf, sözünü, istediği yöne çekemeden, amcası bir soru açtı:

— Karnıy aç mıdır?

Zülküf utandı. Bıçaklanma sırası Sultan'a gelmişti. Başını kitabma yıktı.

— Yok Emmi... Bugün heç aç değilem. Ve de olmam...

Haşim Amca, bu söze inanmadı. Başını tekrar göğe kaldırdı. Kuşlar hâlâ uçuyordu.

Haşim Amca, hayatının en büyük kumarını oynıyacaktı. O, bugüne dek gökten çok kuş indir-

mişti: Önce en usta kuşunu seçer, iki ayaklarını birleştirip kanatlarını uçuşa açık bırakırdı. Kuş havalanmak için çırpınır, fakat ayakları sahibinin elinde kıskaçta olduğundan uçamazdı.

Bu sıra gökte uçuşan ve başkalarına ait kuşlar, tepesinde dönüp dururlardı. Ama Haşim Amca, elindeki kuşu hemen salıvermezdi. Onu indirip kaldırdıkça, kuş uçmak için yekinir ve bu arzu onda kabardıkça kabarırdı. Sonunda kuş, Haşim Amca'yı da göğe çekecek kadar güçlendi mi ayaklarını sıkan el çözülürdü.

Kuş, bir solukta kendisini, gökyüzünde dolanan arkadaşlarının yanına çekerdi. Önce çevresinde gezer, sonra aralarına karışırdı.

Böylesi zamanlarda, ya, onlara karışır, başka evlere inip, önce konuk, sonra tutsak olur, ya da kendisi bir başkasını kandırıp, Haşim Amca'ya armağan ederdi. Sultan, bugüne kadar hep yeni konuklarla geri dönmüş, hiç kanıp gitmemişti.

Haşim Amca'nın nedense, bugün Sultan'ı salmayı, yüreği tutmuyordu. Ya dönmezse? Sultan çırpınıyor, başının üstünde, kendisine meydan okuyan kuşlara ders vermek istiyordu. Fakat sahibinin aklı, yeğeninin boş midesine takılıydı.

Zülküf, oturduğu yerden, her şeyi kestirebildi. Amcasının bu son ve en kıymetli kuşuyla girıştiği savaşa, daha fazla tanık olmak istemedi. Yerinden kalkıp, amcasının yanına geldi. On beş yaşın eşiğinde olan Zülküf'ün bıyıkları terlemiş, tavırlarına yiğitliğin her çeşidi bulaşmıştı. Amcasının eline yapıştı:

— Etme Emmi, dedi. Kurbanın olam etme.

Şu dar zamanında biye karşı yaptığın emmiliğe dayanamıyam gayrı. Gel, hatırım için, Sultanı salma... Ve de biye kesme...

Haşim Amca'nın canı, boğazına çökmüştü. Sesi hafifti.

— Sen ne söylisen aslanım, dedi. Siye her bir kuşum kurban olsun. Feleğin gözü kör ola ki, en amansız zamanımda ocağıma geldin. Senin Emmin Haşim, gözüyassı adam değildir ya, ne etmeli. Bir sefer, feleğin narına yanmışam babo!..

Zülküf, amcasının elini bıraktı. Şaşırmıştı. Fakat o her şeye rağmen bu işe bir son vermek istiyordu:

— Bak Emmi, dedi. Canım Emmim. Şunu eyi bilesin ki, her kuş boğazlandığında benim canım biraz daha eriy. Yani ki, sen biye kuşlarını yedirdikçe ben senin kuşlarını yemiyem, sanki canımı yiyem. Sanki senin canını yiyem. Ver, eliyi ayağını öpüm, sal beni. Gidim gayrı buralıktan. Ve de siye söz olsun, babama senden yana, senin yoksulluğundan yana, heç bir şey demiyecağam. Bütün kabahati kendi üstüme yıkacağam. Ben alçaklık ettim, ben namussuzluk ettim, diyecağam. Söz olsun böyle...

Haşim Amca'nın yüzüne, sanki kül elendi. Elindeki Sultanı bıraktı.

Sultan kendini havalara çekti. Fakat her ikisi de, başlarını yukarı verip, Sultanı izlemediler. Birbirlerinin yüzüne bakıyorlardı. Haşim Amca başını iki yana salladı. Sonra dokunaklı bir sesle Zülküf'e sızlandı:

— Heyvağ, yavrum, dedi. Heyvağ... Sen be-

nimle böylesine pazarlığa girecağına, alnımın çatına bir kurşun sıksaydın.

Az ötede, Haşim'in karısı, tezeği ateşlemeğe çalışıyor, çocukları da yatağın içinde, yeni bir güne kıpırdanıyorlardı.

Bu sıra Sultan, yanında iki kuşla evin üstünde dönmeğe başladı. Haşim Amça'nın kül renkli yüzü sevinçle ışıldadı.

Sultan birkaç turdan sonra, iki kuşla birlikte Haşim Amca'nın ayaklarının dibine kondu. Başarısı küçük gözlerinde kocamandı.

Haşim Amça'ya, Sultan'ın bu başarısı, yeni bir umut kapısı açmıştı. Zülküf'e döndü:

— Hele yeğenim, dedi. Birkaç gün daha kal!..

KUYU

Bu kentte itlerin çoğu, aç dolaşır. İnsanların önünden bir şey artmaz ki, itlere verilsin. Dağlar sanki sözleşip bir araya gelmiştir ve kent ortada tutukludur. İnsanlar ötelere gidemez, başka kentlerden uzanıp gelen yollar hep bu dağların arka yamacında kesilip kalmıştır. Eğer itler bir kez tıka-basa doyabilselerdi, insanları şaşırtmak için kaçarlardı buradan...

Kumar oynanan ev, kentin en berbat mahallesindeydi Odada beş altı kişiydiler. İçlerinde, kumara en çok kendini kaptıran Ökkeş idi. O, onsekizine yeni başlamıştı. Saçları upuzun olmuş, birkaç perçem alnına düşmüştü. Yüzünde insanı şaşırtacak kadar çok şark çıbanı vardı. Ökkeş uzun boyluydu. Sıska fakat kemikliydi.

Sağ elini yumdu bir çift zarı salladı. Göğsüne vurup atmadan sordu:

— Var mısın emmioğlu, hepsine?

Adam itiraz etti:

— Benim gözüm kanlı değel babo.

Ökkeş güldü:

— Geliy ha... İçime tumdu... Hepyek gelecağ. Benden söylemesi. Ne deyisen ağa? Al paramı, savuş.

— Ulan Ökkeş, kaybedecağsan ha!.. Sonra kuru çul üstüne gidip yapışacağsan. Gelsin... Gelsin ulan... Hepsine...

Ökkeş, içinde zar bulunan avucunu açtı. Zarlara baktı. Gözlerini hafifçe yumup mırıldandı:

— Bak zaro, başka gevvatların işi, gücü var. Ben de siye güveniyem. Di ha... Allahıma kurban. güldür yüzümü.

Sonra avucunu kapatıp zarları şakırdattı: Kolunu havaya kaldırıp indirdi. Ve birdenbire göğsüne vurup, zarları ortaya fırlattı:

— Hepyek!..

Ökkeş, küfürleri ardarda sıralayıp, kumarevinden çıktı. Kent, karanlığı üstünden atacaktı nerdeyse. Horozlar ötüyor, güneş karşıki dağı tırmanıp aşmağa çabalıyordu. Sonra yeni bir gün...

Ökkeş, dudakları arasında tüten cıgarayı unutmuş, yokuş aşağı iniyordu. Elleri, kumarda boşalan pantolon cebinde yumruk olmuştu. Aklı paradaydı hep. Doğup büyüdüğü, her gün gördüğü kenti çevreleyen dağlar kadar parası olsun istiyordu. Mutlu yaşamak, ev bark sahibi olmak, dünyayı dolaşmak için değil ama... Yalnız ve yalnız kumar oynamak için istiyordu. O zaman kocaman bir odası olacaktı. İçi para dolu... Ve bu odanın önünde kumar oynayacak, uyuyacak, ye-

mek yiyecekti. Fakat sonunda bütün kumarbazları yenmiş olacaktı.

Aklı bu umutları dokurken, birkaç itin havlaması, beynini tırmaladı âdeta. Elleri pantolon ceplerinde olduğu halde, dudakları arasında tükenmekte olan sigarayı yere tükürdü.

Az sonra, anasıyla kaldığı evin kapısını çaldı. Kadın sabah namazına kalkmıştı. Sesi aldı. Kapıyı çalanın oğlu olduğunu yüzde yüz bilmesine rağmen, gene de sordu:

— Kimdir o?

— Benim, aç..

Kadın kapıyı açtı. Oğlunu çarpılmış gibi görünce dayanamadı:

— Gene ütüzdiy, değel mi?

Ökkeş cevap vermedi. Anasının yüzüne bakmadan, yanından geçip, odaya girdi. Kendisini, daha önce serilmiş olan yatağın üzerine attı.

Uykusuzluktan gözleri kapanıyor, fakat aklı hepyek düşeş arasında henüz can çekişiyordu.

Sonunda uyudu...

Ökkeş'in anası Rabia Bacı, oğlunun başucunda bir süre dikildi. Hayırsız çıkan çocuğunun yüzüne baktı. Önceleri ne umutlar çoğaltmıştı ya... Kocasını genç yaşında, Bidik Meydanında vurmuşlardı. Yetim kalan oğluna kanat germiş, kimseyle evlenmemiş, bütün umutlarını oğlunun geleceğine bağlamıştı. Oysa o, kopuk olmuş, kumarcı olmuştu.

Rabia Bacı içini çekerek, raftaki Kur'ana uzandı. Kendisini, bu dünyadaki kötü alın yazı-

sından kurtarıp çilekeş kullar için sözü edilen cennete yamamak istedi.

Kentin camileri öğle namazının ardından boşaldı. Az sonra insanlar, günlük çalışma zamanının geri kalan bölümünü bitirmek üzere işlerine koyuldular.

Ökkeş uykusuzluğuna aldırmadan, yataktan kalktı:

— Aney... Kız aney nerdesen?..

Rabia Bacı, avludan sesi almıştı:

— Buradayam.

— Biye para buldıy mı?

— Yere giresin. Bösböyük herif oldun, biye bakacağına, benden para istiysen. Ulan babaydan dikili bağ, bahçe mı kaldı?

— Böğün ütecağam aney. İçime tumdu. Görecağsan, ceplerim paraylan dönecağam. O zaman siye zubun, yemeni alacağam. Lahmacun, bir sini kadayıf...

Rabia Bacı'dan hiç ses gelmemişti. Ökkeş avluya çıkıp anasının yanına gitti:

— Biye inan mısan ha?

— İnanmıyam. Bu işten hayır gelmez. Ben baklavadan, kadayıftan vazgeçmişem. Ekmeğimin ardı kesilmesin yeter.

— Bir sefer daha aney. Kurbanın olam, eliyi, ayağını öpüm.

— Zilzebel olum ki, meteliğim yok oğlum.

Ökkeş inanmadı:

— Körçıkınsındır aney... Bilirem... Biye yalan

atma. Dün gelip seni çağırmadılar mı? Duymadım mı bellisen?

— Doğurmadı avrat. Sancılanmış... Daha birkaç gün çeker.

— Ne biçim ebesen? Çek al... Bilmiysen mi, biye para lâzım...

— Savuş get başımdan... Parayı sen kazan...

— Yaşım ufağ benim.

— Kumar oynamaya gelince, bösböyük herif olursan emme...

— Verecağ mısan? Yoksa...

— Siye yok diyem, inan ha!..

— Ben de kendimi kuyuya ataram!..

Rabia Bacı'nın sesi ufalanmağa başladı:

— Ökkeş... Ökkeş'im benim, bu huyundan vazgeç. Bak bütün oba siye deli deyi. Hem biye eziyet ediysen. Alma ana intizarı. Sonra iflah olmazsan...

Ökkeş anasının sözlerine kulak asmadı. Kuyunun başına gelip durdu:

— Vermisen mi? Ben beni atacağam ha!.. Kuyu beni çığırıy!..

Rabia Bacı koşarak, Ökkeş'in yanına geldi. Tuttu oğlunun kolundan:

— Vallah, billah hem param yok... Varsa kefen param olsun, inan ha... Bin parça olum ki yoktur.

Ökkeş anasının yapıştığı kolu, silkeleyip aldı.

— Senin gibi ana yere girsin. Ulan temeline sıçacağam ha!.. Evinin de, anasının da...

Sözünü tamamlar tamamlamaz, kuyunun kapağını açtı ve kendisini içeri salladı. Elleri kuyu-

nun üzerine yapışmıştı Bedeni boşlukta sallanıyordu. Başını lekesiz gökyüzüne dikti:

— Gidiyem ha!..

Rabia Bacı sızlandı:

— Etme Ökkeş'im! Bu iş oyuna gelmez. Bir gün ayağın kayar, cumburlop... Allah korusun, şeytana uyma...

— Para!.

— Of... Of Allah, canımı al da kurtuluyum şu densiz oğlanın elinden.

— Paarraa!..

— Yok dedim ulan, yok... Konu-komşu vermiy gayrı...

— Sen bilirsen... Yallah...

Ökkeş önce sağ, ardından sol ayağını kuyunun içindeki küçük oyuklara koydu. Sonra kuyunun karanlığında bu oyukları ayaklarıyla araya - bula, tâ su seviyesine kadar indi. Ve aşağıdan boğuk bir ses, toprak seviyesine ulaştı:

— Paaarrraaaa!..

Rabia Bacı, göğsünü yumrukluyor, kara yazısı için ağlıyordu.

Bu sıra sokak kapısı hızla vuruldu. Rabia Bacı kapıya doğru yürümeğe başladı. Bir taraftan da gözyaşlarını kurutmağa çabalıyordu.

Kapıyı açtı.

Küçük bir kız çocuğuydu bu gelen. Sesi heyecanlıydı:

— Tez gel!.. Halam doğuracak!..

Rabia Bacı sevinçle odaya koştu. Çarşafını giydi. Odadan çıkıp, kuyunun ağzından Ökkeş'e seslendi:

— Kısmetiy açıldı ulan... Doğum varmış...
Ökkeş inat etti:
— Parayı getirmezsen çıkmam.
— Geber!.. Çocuk tez gelir inşallah...

Rabia Bacı, kız çocuğuyla birlikte, dar sokakları geçip Arap Meydanına vardı. Oradan Kelle Çayını, küçük bir taş köprünün üzerinden aştılar. Üç, beş adım sonra tek katlı bir evin önünde durdular. Kız çocuğu kapıyı çaldı. Yaşlı bir kadın karşıladı onları:

— Tez bacım, doğum sancısı, besbelli. Deminden beri debelenmede...

Odaya girdiler. Karyolada bir kadm, sancılar içinde yatıyordu.

Rabia Bacı telâşlanmadan emretti:

— Çepik bir kova su ısıtın. Temiz çaput da hazırlayın...

Rabia Bacı doğum yapacak kadının bacaklarını biraz ayırdı:

— Ikın, dedi. Derinden... Kabız olmuşsan farzet... Sıçamısan da ıkmısan... Ha böyle... Iğıı... Iğu...

Yan odada su ısıtan kadının yumuşak sesi duyuldu:

— Rabia Bacı, haberin olsun, oğlan doğarsa, iki misli para alacağsan.

Rabia Bacı, çocuk gelecek olan kanala baktı. Aklına birdenbire Ökkeş'i geldi. Kuyuda bekleyen Ökkeş'i... Oğlunun karanlık kuyudan kurtulması, çocuğun geçeceği şu dar tünele bağlıydı!.. Çocuk tez geliverseydi... Bir de oğlan olursa... O za-

man Ökkeş'ine daha çok para götürecekti. Rabia Bacı, kendi kendine mırıldandı: «Oğlan olursa paranın hepsini vermem. Töbe olsun vermem. Böğünün yarını da var...»

Kadının önündeki leğene sular boşaldı. Rabia Bacı, suyu görünce sevindi:

— Az kaldı yavrum... Çocuk işaretini veriy... Zar patladı...

Sekiz-on dakika sonra odanın içinde bir vıyaklama duyuldu.

Rabia Bacı sevinçle bağırdı:

— Oğlan!..

Çocuğun göbeğini kesti. Bu sıra gözüne kadının karnı ilişti. Şaşırdı:

— Çift doğuracak anam, dedi. Bir uşak daha var içerde!..

Rabia Bacı, çocuğu önce yıkadı. Sonra sarıp sarmaladı. Gözü ve gönlü ikinci çocuktaydı. Az sonra ikinci çocuk baş verdi. Kadın soluklanmadan ölümlü ağrılar içinde debelenmeğe başladı. Az sonra Rabia Bacı, yeni çocuğu da çekip aldı.

Davarlar, yamaçları kemirmiş, dümbelek gibi olmuş karınlarıyla kentin dar sokaklarını tozutarak geçiyordu. İnsanlar da günün yorgunluklarını taşıyarak, evlerinin yolunu tutmuşlardı.

Rabia Bacı çift oğlan doğurtmuştu. Başörtüsüne düğümlediği paralar, kadıncağızın yüzünü güldürüyor, caddeleri, daracık sokakları sevinçle adımlarının gerisinde bırakıyordu. Evinin bulunduğu sokağa girdiği zaman aklı ikiye bölünmüştü. Ökkeş'i ve para... Kuyunun içinde sabırsızlık-

la kendisini bekleyen oğlu ve onu kuyudan çekip alacak paralar... Ökkeş'i, para sözünü duyar duymaz olduğu yerden yekinecek, paralar sanki uç - uca düğümlenip upuzun bir urgan olacaktı. Ve Ökkeş'in gönlü bu urgana bağlanıverecekti. «Hop, yallah» deyip kuyunun ıslaklığından kurtulup, anasının yanıbaşında bitecekti.

Rabia Bacı sokak kapısını açıp avluya girdi. Kuyunun başına gelip bağırdı:

— Çilen doldu Ökkeş'im, çık!.. Para getirmişem!..

Rabia Bacı bu sıra başörtüsüne düğümlediği parayı çıkarıp içinden elli lira ayırdı. Aceleyle entari cebine sokuşturdu. Sonra tekrar bağırdı:

— Ulan Ökkeş, siye diyem, para bulmuşam... Di gel yukarı...

Tam bu sıra Ökkeş odadan çıktı:

— Burdayam aney!. Ardıydan kuyudan çıkmışam!...

— Yere giresin ulan, beni mandır mandır oynatıysan...

— Di hadi, paraları!..

Rabia Bacı, elindeki paraları oğluna verdi.

Ökkeş sırıttı:

— Odadan görmüşem... Cebiye de sakladıy...

— Körol! Görmüş!.

— Vaa!.. Biye oyun olmaz aney. Hadi uzatma lo, onu da ver.

— Hepsini vermişem. Ne cehenneme gidecağsan savuş get.

— Di, ver ki gidim.

— Gözüye, diziye dura, vermişem ya!..

— Karanlık bastırıy... Kaş karanlığı, kaybolmadan gidem...

Rabia Bacı, odaya doğru yürümek istedi. Ökkeş, bu sıra anasının elini yakaladı. Ağzından dökülen kelimeler ateşten kızgındı:

— Kaçma karı!.. Versene!.. Senin suratıydan kaybedecağam gene. Para, parayı çeker.

— Ne parası, ulan arsız köpek! Verdim ya.

Ökkeş, anasının elini bırakıp paranın saklı olduğu cebe saldırdı. Kadın direnmek istediyse de başaramadı ve oğlunun sert darbeleri karşısında güçsüz kalıp yere düştü. Ökkeş, anasının cebindeki parayı da aldı.

Sonra hızla sokak kapısına doğru yürüdü...

Rabia Bacı, hâlâ yerdeydi...

— Kız, avrat, ben gidiyem ha!..

Mansur'un sesi, tek göz damın kapısından içeri geçti. Kadın toparlanıp dışarı çıktı:

— Bunca erken mi ağam? Daha davarlar bile yekinmedi.

Mansur, öksürdü. Sonra ağzına dolan balgamı yere çaldı. Yorgun yüzünde, kalın çizgiler oynaştı:

— Erken olur mu kız? Hökümat kapısına varacak pezevenk, memuranı kapıda beklemeli.

— Dönüşte eşeği nallatmayı da unutma ha!.. Uşağın adını ne yazdıracağsan?

— Nahsen... Vurulan kardaşımın adını.

Ağlamaya başlıyan çocuğun sesi, karı-kocanın konuşmasını böldü. Kadın odaya daldı.

Mansur, önce uzun bacaklarından birini ayırıp semerin üzerinden aşırttı. Sonra yumuşak bir hareketle bedenini eşeğin üzerine aldı.

Eşek sırtına çöken ağırlığın etkisiyle hafifçe sallandı. Sonra isteksizce köyü ardına verip, yekindi.

Mansur, ömrünün otuş beş yılını bu kış hesaptan düşmüştü. Onun için yılların pek önemi olmamıştı. Doğmuş, tozun, çamurun içinde büyümüş, sonra da askere çağırmışlardı. Askerden döner dönmez de evlenmişti. Bütün bu işler, göz açıp kapayıncaya kadar oluvermişti sanki. Fakat evlendikten sonra, karısını doğurtamamıştı. Ve bu kısırlık, Mansur'u, hayatını dolduran tüm olaylardan daha çok etkilemişti.

Altı ay önce, umutların da ufalandığı bir zamanda, karısı doğurmuş ve böylece Mansur'un gözleri tekrar ışıldamış, kararan gönlü aklaşmıştı.

Mansur, bir an önce nüfus memurluğuna varabilmek için durmadan eşeği kestirme yollara vuruyor, güneşin ilk ışıklarıyla birlikte kıpırdanan doğanın ortasında, önü alınmaz bir mutlulukla su gibi akmak istiyordu. Uzunca bir zaman, eşeğe, zeytinlikleri çiğnetti. Sonra bağların arasına vurup, ilçeye vardı.

Önce bir hana gidip, eşeği bıraktı. Sonra nüfus memurluğu binasına geldi. Henüz kapalıydı. Ancak kapının önünde bir sürü insan vardı. Kimileri ayakta birbiriyle konuşuyor; kimileri de çömelip duvara sırt vermişlerdi.

Mansur ayaktaydı. Çevresine bakındı. Bir tanıdık aradığı besbelliydi. Bu sıra az ötesinden bir ses aldı:

— Mansur...

Başını sese çevirdi. Bu adam uzaktan hısımı oluyordu. Mansur yanına gitti.

— Selâmünâleyküm. Ne arıysan buralıkta?

— Duymadıy mı? Evleniyem.

— Yok... Duymamışam. Allah utandırmasın.

— Ya sen, niye damladıy buralığa?

— Bir uşağım oldu bu kış... Nüfusa kaydettirmeğe gelmişem.

— Va!.. Bunca yıldan sonra... Eyi bir piyango vallah.

— Çok şükür. Allahın işi işte. Umudumu yitirmiştim Zürriyetim sönmiyecağ gayrı.

— Eyi... Berk sevinmişem. Hele söyle bakım, nasıl oldu bu iş. Bizim obada da bir herif var: Uşak diye debelenip durmada. Etmediği kalmadı garibin.

Mansur'un yüzü gülüyordu.

— Felek insanın işini düze çekmek isterse, birini sebep ediy işte. Biliysen ya, ben de bir uşak için, başımı olmadık daşa çaldım. Her şey kurudu gitti emmioğlu. Gel gör ki, günün birinde ıraklarda, bir hocanın habarını almışam. Katdım avradı önüme, vardık hocanın yanına. Mubareğin sakalı karnına ulaşmış. Yüzünden nur akmadaydı. «Ha» dedim ben biye, «bu pir işimizi söker» ve de dediğim çıktı emmioğlu. Ordan döner dönmez uşak, avradın karnına düştü.

Mansur'un arkadaşı, şaşkınlığını gizliyemedi:

— Allah Allah, demek tılsımı bunca kuvvetli ha?

— He ya babo! Hemin de hoca beni içeri almadı. «Ters düğüm avratta,» dedi. Ve ben kapının önünde beklemişem. Avrat dışarı çıktığında, her yanını sanki ataş basmıştı.

Mansur, bir çocuğa sahip olmak için hocaya götürdüğü karısına, kendisi kapıda beklerken, içeride hocanın neler yaptığını hiç bilmiyordu. Hoca, önce karısının memeleri üzerine ayetler çizmiş, sonra başını iki yana sallayıp; «Yanlış düştü hatun.» demişti Ve ardından kadının memesini ağzına alıp emmişti. Kadın bir yandan ruhların, bir yandan da cinsel arzunun etkisiyle kendinden geçmiş ve üstüne çıkan hocayı, kapıda bekliyen kocasına rağmen bedeninden sökememişti. Kadın dışarı çıktığında döllenmiş ve Mansur, ondaki gevşekliği, kutsal güce bağlamıştı.

Mansur'un arkadaşı sordu:

— Bu hoca, hangi köyde babo?

— Şebikde...

— Duymuşam. İsim kulağıma yabancı gelmiy. Döndüğümde, herife habar verim, o da bir uşak sahibi olsun.

Bu sıra kapı açıldı. Herkes kıpırdandı.

Mansur, muhtarın verdiği kâğıdı nüfus memuruna uzattı. Memur hemen uzanıp almadı kâğıdı. Bir cıgara çıkardı. Yavaşça ateşledi. Sonra isteksizce elini uzattı. Kâğıdı okudu. Önündeki büyük defterin yapraklarını çevirdi. Aradığı kayıt yoktu. Başka deftere uzandı.

Mansur'un bakışları, hep memura takılıydı. Gözleri onun hareketine göre yuvasında oynuyordu.

Sonunda memur, aradığı sayfayı bulup sordu:

— Adın ne?..

— Mansur... Mansur Alagöz.

— Karının adı?

— Ne?

— Karının adı, dedim.

— Şey... Avrat...

Nüfus memuru önündeki kayıttan, Mansur'un karısının ismini okumuş, ancak o, ilk kez söz olsun diye sormuştu. Fakat Mansur ismi çıkaramayınca, memur kendisini tatlı bir eğlencenin içinde bulmuştu.

— Bak Mansur efendi, dedi. Senin nasıl bir adın varsa, karının da bir adı olmalı. Ben bunu soruyorum işte.

Mansur, aklını sarsıyor, fakat bir türlü çıkaramıyordu:

— Kusuruma bakma memur beg, unutmuşam. Avrat değel. Kız da değel. He... Ben ona ulan da derem.

— Bunlar, karının adı sayılmaz Mansur efendi. Meselâ Fatma, Ayşe gibi olmalı.

— Unutmuşam ha! Ne poğ iştir bu yahu. Evleneli yıllar var memur beğ. Hoca ilk gece söylemişti, unuttum geçti. Ben çoğu avrat derem, ulan derem.

— Olmaz. Karının adını bilmezsen, çocuğun kaydını yapmam.

Mansur köşeye sıkışmıştı. Bir yandan hocanın ilk gece söylediği ismi hatırlamaya çalışıyor, bir yandan da karısına küfürü basıyordu. Birdenbire sordu:

— Hatun olmaz mı memur beg?

Memur, eğlenmekten bıkmıştı. İşi bitirmek istedi. Kayıttaki ismi içinden tekrar okudu:

— Var mısın Mansur, dedi. Karına Havva adını koyalım?..

Mansur güldü:

— Canın sağ olsun memur beg. Havva eyidir. Hepimiz ondan türemişik.

— Çocuğun adı ne?

Mansur kasılarak çocuğunun ismini söyledi:

— Nahsen begim. Nahsen Alagöz...

Üç beş dakika sonra, Mansur çocuğunun nüfus kâğıdıyla çıktı.

Güneş tepeye dikilmişti. Sıcağa aldırış etmedi o. Yola çıktı. Aklında hep, karısının ismi takılıydı. Kendi kendine soruyordu: «Acep essah adı ne ki?»

Durmadan eşeğin karnını iki bacağıyla sıkıştırıyor, yuları çekip bırakıyordu: «Deh, çüş...»

Mansur, önce köye vardı. Sonra eşeği soluklandırmadan, köyün batısındaki tarlaya vurdu. Karısı orada çahşıyordu.

Onu görür görmez bağırdı:

— Kız avrat, senin essah adıy ne?

Kadın başını topraktan alıp sese çevirdi. Kocası henüz uzaktaydı. Soruyu cevaplamadı. Mansur tekrar bağırdı:

— Siye diyem ulan, adıy ne?

Kadın istifini bozmadan:

— Havva, dedi., Havva ha!..

Mansur şaşırdı. Aklı kördüğüm olmuştu:

— Bu nasıl iştir ulan avrat, dedi. Elin pezevengi senin adıyı, benden eyi tutturdu...

OYNAŞ TUTMAK

Böylesi gece görülmemişti...

Karanlık her yanı kör etmiş, bütün renkleri silip süpürmüştü.

Ancak üç-beş dakika önce patlayan mavzer, karanlığın yüzüne ışık kusmuş ve sesiyle kulakları oymuştu.

Bir atlı, köyü ardında bıraktı...

Zeytin ağaçları arasında, ne yere karnı değecekmiş gibi süzülen at görünüyor, ne de üstündeki sürücü... Ancak, arasıra yerde parlayan kıvılcımlar, atın ayaklarını belli ediyordu...

Uçan sinekleri, kuşları geride bırakan sürücü başka bir köye girdi. Ve güneş yeni bir günü, karşı dağın ardından söküp köye taşımıştı bu sıra.

Sürücü, atını bir evin önünde durdurttu. Atın ağzından boşalan köpük beyaz ve kızgındı.

Sürücü aşağıya atlayıp kapıyı yumrukladı. İçerden bir ses duyuldu:

— Kimdir o?

— Benem...

— Sen kimsen yahu?

— Hamdo...

Kapı aralandı. Hamdo içeriye daldı. Burası ağanın eviydi. Büyük bir avlu ve bu avluyu çevreleyen pek çok oda vardı. Kapıyı açan uşak sordu:

— Ağayı mı görecağsan?

— Hee...

— Bekle, haberi ulaştıram.

Hamdo, kırk beş elli yaşlarındaydı. Etli dudakları çoğu zaman birbirine değmez ve iri dişleri meydanda kalırdı. Kaşları, gözlerine gölge düşürecek kadar boldu ve pala bıyığı vardı. Ellerinin derisi kayış gibiydi. Kocaman ayaklarını örten yemenisi, eskiydi. Boyu orta sayılırdı, fakat iri yapısı, onu heybetli gösteriyordu. Hamdo, duvarın dibine çökmüş, olup bitenleri aklından geçiriyordu.

Uşak göründü. Hamdo'nun yanına varmadan seslendi:

— Gel, ağa seni bekliy...

Ağanın odasına girince, Hamdo, sağ elini göğsüne bastırdı ve hafifçe öne eğdi:

— Selâmünâleyküm...

Ağa, bağdaş kurup oturduğu sedirden selâmı aldı:

— Ve aleykümselâm...

Ağa, Hamdo'ya, sedirde bir yer gösterdi. Hamdo sordu:

— Beni tanıdıy mı ağam? Biye Hamdo derler. Benim babam, sive yıllarca azaplık etmiştir. Sonra göçmüş bu köyden.

— He...

— Başım dara düşmüştür. Aklıma sen geldiy ağam...

— Hökümat işi mi?

— Yok babo... Benim hökümatlan ne işim olacak... Askerliğimi yapmışam.

— Eee!..

— Ben bacımın herifini öldürmüşem.

— Bunda ne var ki?

— Heç... Yanı ben demek istiyem ki, bacımı da öldürecağam. Dostunu da...

— Mavzeriyi elinden alan mı var?

— Yok... Emme bacım elime geçmiy...

— Nasıl yanı?..

— Kahpe, oynaş tutmuş. Kulağıma çalındı. Habar salmış, «Ben yıllar var ki mavzerimi yağlayıp asmışam. İstemiyem elim tekrardan uzansın mavzerime,» dedim. İnkâr ettiler. Emme gel gör ki ağam, köylünün sözü kor oldu, üstüme yağdı. Fısıltıları, şimşek olup kulağımda patladı. Ya... Kahpelik essah çıktı yanı. Velâkin bu arada umulmadık bir iş geldi başıma: Bacım dostuyla bir olup, Suriye'ye kaçtı. Hemin çocuğunu da aparmış kahpe. İşte ben, bu çocuğa çok yanıyam. Şimdi o, iki namussuzun arasında kaldı. Derken ağam, gece bacımın herifini kurşunladım ve buralığa geldim.

Ağa yumuşak bir sesle sordu:

— Güciy ona mı yetti yanı?

— Hee... Biye sorarsan suçun böyüğü, kocası olacak bu gözüyassı herifteydi ağam. Bizim zamanımızda böyle işler olur muydu? Herif dediğin av-

rat kısmının, uyurken bilem nefesini izlemeli. Bacım olacak kahpe, damdan bacadan dostunu içeri çekecek, o pezevenk duymıyacak. Namussuzluk kulağıma çalınmadan, o, bu işi bitirmiş olmalıydı ağam. Siye göre de böyle değil mi yanı?

— Yerden göğe kadar haklısan. Kaç kurşun boşalttıy pezevenge?

— Tek kurşun ağam. Velâkin nasıl yapmışam bili misen? Gece vaktini kolladım. Allah da yardım etti biye. Öyle bir karanlık düştü ki, bütün beyazlıklar, karaya sıvandı. Atı çektim evin arka duvarına, atladım içeriye. Daha önceden biliyem ya, herif damda yatıy. Usulca, dama dayalı olan merdiveni buldum. Çıktım yukarıya. Yaklaştım pezevengin başucuna. Dayadım aha, tam şakağına, dirink... Sonra yel gibi merdivene, oradan ata... Ve de buralığa gelmişem...

Ağa, uzun sözü sevmedi:

— Benden ne istiysen?

— Duymuşam ki, kaçakçılık usulleri değişmiş ağam. Bu poğu zamanında ben de yapmışam. Dedim ya, mavzerimi yağlıyalı yıllar olmuştur. Ben istiyem ki, Suriye'ye gidem ve bu işi orada bitirem.

— Sen aklını oynatmışsan Hamdo. Av elden uçmuş bir sefer...

Hamdo güldü. Pala bıyıklarını sıvazladı:

— Heç de değil... Suriye'de hangi köye gittiklerini öğrenmişem. Habar kulağıma ulaştı. Hemin de sınıra yakın ağam...

— Anlamışam...

— He kurban, ocağına düşmüşem. Kulun kölen olum. Beni adamlarına katasan.

Ağa bağdaşını bozdu. Gerindi. Sağ elini şakağına götürüp ovaladı:

— Adamlarım yarın gidecağdı. Emme hatırın için bu akşam yola çıkaracağam. Çünkü senin işin beklemeğe heç tahammülü yoktur. Sen de onlara katıl bu akşam. Hemin de yardımın dokunur. Davar geçiracağlar...

Güneşin ışıkları köy yerinden kalkmıştı. Köylüler, yorgun argın yataklarına yapışmışlardı. Ağanın evi önünde köpekler uluyor, üç-beş kaçakçı atları sağa sola sürüyordu. Çıkan yel, tozu-toprağı havaya kaldırmıştı.

Kaçakçılardan biri bağırdı:

— Hey, Hamdo!.. Davarların ardına geç. Durma, tez...

Hamdo, atını o yöne sürdü. Karanlıkta yola çıkmak istemeyen hayvanlar, bir o yana, bir bu yana kaçıyordu. Hamdo hepsini bir araya toplamaya çalıştı.

Bu sıra Ağa, atını Hamdo'nun yanına sürdü:

— Telâşlanma... Davarın dini imanı yoktur. Ustalık önünü çevirmek değildir. Kendini saydıracağsan...

— He babo, doğru söylisen. Beni heç hesaba almıylar.

Ağa, atını iyice Hamdo'ya yaklaştırdı:

— Yapacağın işten kimseye söz açma!.. Onlar seni, uşağım bilsin ha!.. Bacıyın çocuğunu ne yapacağsan? O yüzde mi kalacağ?..

— Yok ağam... Heç bırakırmıyam. İkisini de kurşunladım mı, uşağı hoplatıp bu yüze getireceğam...

— Eyi düşünmüşsen...

Havalanan toz gözlerine doluyor, karanlık her yanı iyiden iyi kör ediyordu. Ağa, tok bir sesle bağırdı:

— Hadi yoluyuz açık ola... Ulan Abo, dediğimi unutma... Onbaşı Rasim'i kolla ha!..

Ağa orada kaldı, diğerleri davarlarla birlikte karanlığa daldı. Önce zeytin, incir ağaçlarını aştılar. Sonra çıplak düzlüklere ulaştılar. Saatlerin anlamı zayıfladı. Hamdo yorgun düştü.

Hamdo'nun mavzeri sırtında, aklı bacısının orospuluğundaydı. O, atının her adım atışını kâr sayıyor, fakat böylece, sevgilisiyle birlikte uyuyan bacısına, ecel biraz daha yaklaşıyordu.

Güneş, usanıp bıkmadığı her günkü yerinde, tekrar göründü. Sabah olmuştu. Kaçakçılardan biri, Hamdo'nun yanma geldi:

— Nasılmış babo?

— Ne oldu ki?..

— Körol, anlamadıy mı?..

— Neyi yahu?..

— Atlar Suriye toprağını çiğnemede... Nasılmış... Koca sürü, su gibi aktı sınırdan. Bakıyam sen bile anlamamışsan...

— Körolum, heç sezinlememişem. Nasıl oldu bu iş?..

Kaçakçı, Hamdo'nun sorusunu cevaplamadan, atını sürdü gitti...

Hamdo çevresine bakındı. Demek bacısının

soluk aldığı ülkeye ulaşmıştı. Atını yavaşlattı. Yüzüne kin ve intikamm çizgileri daha beter çöktü. Davarlar geçti Hamdo'yu. Hamdo, atı ve mavzeriyle geride kaldı. Ve atın başını sağa verip koşturdu...

Ayağında yemenisi, kıçında şalvarı ve bildiği Arapça-Kürtçeyle Suriyeliydi şimdi o. Önüne çıkan ilk adama yanaştı:

— Selâmünâleyküm..,

— Ve aleykümselâm...

— Naçar köyü ne yandadır babo?..

— Atı, aha şu yana vur kardaş... Birinci değel, ikinci köy...

— Eyvallah...

— Selâmetle...

Hamdo, atını o yöne sürdü. Elâ gözlü, ince endamlı bacısına yaklaşıyordu. Oynaş tutan bacısına... Beşiğini salladığı, sırtında gezdirdiği, düğününde rakıp içip mavzer patlattığı bacısına, aha şuncacık zaman kalmıştı.

Hamdo atını durdurttu. Sır yoldaşı, ölüm yoldaşı gece, henüz uzaklardaydı. Beklemeliydi...

Hamdo duvardan atladı. Evin karanlık avlusuna bir lokma ışık vuruyordu. Işık sızan odanın, kapısını tekmeleyip içeri girdi Hamdo...

— Vişş!.. Ağam gelmiş!.. Heyvağ!..

Küçük odada, eşyalar az fakat yeniydi. Taze bir hayata başlamanın hevesi vardı eşyaların üzerinde...

Kadın bir köşeye sindi. Çocuk fırlayıp dayısının bacaklarına sarıldı:

— Emmi!..

Hamdo çocuğu bir kenara itti:

— Sen şu yanda dur!..

Kadın korkudan gerilen dudaklarını zorla hareketlendirdi:

— Bizi öldüracağ mısan?..

— Hee...

Çocuk dayısına sordu:

— Emmi... Babam nice oldu?..

Hamdo'nun içine bir ateş düştü. Çocuğun sorusuna bulaşmak istemedi.

Bu sıra, kadın yerinden kalktı. Gelip Hamdo'nun mavzer tutan ellerine sarıldı:

— Ver eliyi ayağını öpüm... Kıyma bana. Uşağımdan ayırma beni...

Hamdo, kadına bir tekme attı. Yere yuvarlandı o...

— Oynaşın nerde kahpe?..

— O, oynaşım değel gayrı... Nikâhı altına girmişem ağey... Alnın açılsın ha!..

Hamdo, bacısının yüzüne tükürdü:

— Avrat kısmı, kocası ölmeden nikâh tazelemez alçak...

— Doğrusan ağam... Bir poğ yemişem... Kıyma canıma...

Hamdo mavzeri doğrulttu.

Kadın can korkusuyla yerinden fırlayıp mavzeri kapmak istedi. Fakat Hamdo ateşlemişti onu.. Kadın bir süre ayakta kaldı, sonra «pat» diye, cansız yere yapıştı...

Hamdo, yeğenini kaptı, avluya çıktı, oradan

atın yanına gittiler. Önce çocuğu hoplattı, sonra kendisi...

Hâlâ ışık avluya vuruyor, kadının bedeninden boşalan kan, yepyeni hasırın üzerine yayılıyordu...

Çocuk korkudan titriyor, soluyan at, karanlığın içinde alabildiğine kaçıyordu.

Uzun bir zaman, bu kaçış sürdü. Sonra Hamdo atı yavaşlattı. Çocuk, içinde büyüyen korkuya daha fazla sahip olamadı. Sordu:

— Beni nereye aparıysan Emmi?

Hamdo yalan söyledi:

— Babaya...

— Anam?..

— Anayın lâfını, heç ağzıya alma gayrı...

Çocuk, anası için gözyaşları döküyordu. Korkunun boğduğu sessiz gözyaşları...

Toprak Suriye'de aynı, vatanda aynıydı... Boz, kuru toprak... Ve Hamdo anlıyamadı hangi yüzde olduğunu. Eski usul sandı, iki memleketi ayıran sınırdan aşmayı...

Birdenbire atın bastığı toprak, kocaman gürültüyle havalandı.

Hamdo'nun kolu uçmuştu. Yere yuvarlandı. Yaralı at kaçtı...

Hamdo kolundan akan kanı hissetmişti. Sıcak ve önü alınmaz bir boşalmaydı bu. Başı toprağa düştü...

Çocuk bağırdı:

— Emmiii... Nerdesen?..

Hamdo, ağzını açıp cevap veremedi. Patlayan

mayın eceli oluyordu. Çocuk karanlığın içinde tekrar bağırdı:

— Emmi, ses ver!..

Hamdo'nun bedeninden boşalan kan, boz toprağa iyice yayıldı. Ve az sonra, soluğu temelinden tükendi. Çocuk, her yanı mayın döşenmiş tarlanın içinde, bağırdı durdu:

— Emmiii, Emmmiii!..

Kapak ve fotoğraf: İsa Çelik
Kapak baskısı : Reyo Basımevi

125 Li